

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

KI-notat nr.: 75/2011 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Fjellkraft Produksjon AS/Vassdalselva kraftverk		Middelthuns gate 29
Fylke/kommune:	Troms/Storfjord		Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	Telefon: 22 95 95 95
Saksbehandler:	Erik Roland	Sign.: <i>Erik Roland</i>	Telefaks: 22 95 90 00
Dato:	20 DES 2011		E-post: nve@nve.no
Vår ref.:	NVE 200703542-37 ki/ero		Internett: www.nve.no
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
			Bankkonto: 0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Vassdalselva kraftverk i Storfjord kommune, Troms fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	5
Høring og distriktsbehandling	6
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	11
Tilleggsuttalelser og kommentarer til disse	13
Kommentarer til tilleggsuttalelser	20
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	24
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	27
NVEs vurdering	32
NVEs konklusjon	46

Sammendrag

Nordkraft AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge og drive Vassdalselva kraftverk i Storfjord kommune i Troms fylke. Kraftverket skal etter justere planer utnytte et fall på 253 meter og kommer til å påvirke en elvestrekning på 2050 meter. Anlegget er planlagt med en installert effekt på 4,0 MW og vil i et normalår produsere 7,5 GWh.

Formålet med søknaden er å utnytte vannkraftpotensialet i elva for å framskaffe fornybar energiproduksjon. Utbyggingen vil gi inntekter til selskapet, grunneierne og kommunen, samt oppdrag til lokale bedrifter. Selskapet har i sluttbehandlingen av søknaden bedt om at en eventuell konsesjon meddeles datterselskapet Fjellkraft Produksjon AS.

Storfjord kommune anbefaler konsesjon og forutsetter at anleggsveien langs rørledningen får en standard slik at den kan brukes til skogsdrift. Reindriftens og annen bruk av veien må avklares mellom partene før arbeidet starter. Prosjektet er i henhold til kommunens delplan for småkraftverk, men ikke

til arealplanen, så det må søkes om dispensasjon. Vei og rør må følge samme trasé i størst mulig grad av hensyn til landskap og inngrepsfri natur.

Fylkesmannen i Troms godtar utbyggingen som vil redusere inngrepsfri natur og landskapsverdier. Floraen i bekkeløftene vil bli negativt påvirket av tiltaket. Konsekvensene for friluftsliv og andre brukerinteresser vurderes å være små til middels store. Dersom det blir gitt konsesjon, må det settes vilkår om minstevannføring og skånsomt anleggsarbeid. Etter NVEs sluttbefaring ber Fylkesmannen om at det blir gjort en fiskeundersøkelse i Vassdalselva og en utredning av nytt inntak med rørføring i tunnel.

Sametinget har befart området og ikke funnet automatisk fredete samiske kulturminner, men viser til kulturminneloven § 8.

Universitetet i Oslo, Tromsø museum, har ingen merknader til søknaden da det ikke finnes registrerte kulturminner i tiltaksområdet, og sannsynligheten for konflikt med kulturminner under vann vurderes som liten.

Ishavskysten friluftsråd (interkommunalt samarbeidsforetak opprettet i 2007 for Balsfjord, Karlsøy, Tromsø, Lyngen og Storfjord kommuner) har gitt felles uttalelse til flere prosjekter i Storfjord kommune og ber NVE avslå søknadene eller utsette behandlingen til det foreligger et bedre beslutningsunderlag. Friluftsrådet mener at prosjektene må sees i sammenheng og at sumvirkninger av inngrep og endret vassføring må utredes for friluftsliv, reiseliv, kultur- og naturmiljø, landskap, folkehelse, trivsel, resipient og spesielt for naturmiljøet i vannet innenfor terskelen i Storfjorden. Kravet i Vanddirektivet om god miljøtilstand i vann, både vassdrag, grunnvann og kystvann må ivaretas. Hvis mange elver bygges ut i samme område, vil attraksjoner bli sterkt berørt og opplevelsverdiene tilsvarende redusert.

Reindriftsforvaltningen Troms går i utgangspunktet imot at det gis konsesjon og forventer at konsekvensene for reindrift blir utredet. Beskrivelsen av samiske interesser i søknaden er ikke i samsvar med uttalelsen fra Könkämä sameby. Småkraftverk medfører anleggsveier som åpner opp uberørte områder, og representerer en "bit-for-bit"-utbygging av reinbeiteområdene. Reindriftsforvaltningen etterlyser en regional plan for småkraftverk for å gjøre en samlet vurdering av virkningene for reindrift.

Statens vegvesen, Region nord, ber om tilbakemelding på trafikkmengden som ventes i anleggs- og driftsperioden på tilknytningen til fylkesvei 321.

Troms Kraft Nett AS viser til at de har undersøkt tilknytningen av småkraftverket til distribusjonsnettet sammen med øvrige kjente prosjekter i Storfjord og beskrevet resultat i egen rapport som NVE har fått tilsendt tidligere.

Könkämä sameby opplyser at tiltaket berører et viktig beiteområde for rein. Ved en eventuell konsesjon må det lages en utbyggingsplan som tar hensyn til reindriftens behov der samebyen tas med tidlig i planprosessen. Samebyen krever erstatning for tapt beite, skremseffekter for reinen og merarbeid. Anleggsveien må stenges med bom for å unngå forstyrrende trafikk, men kunne brukes til reindriften. Samebyen må få garanti for at den kan fortette reindriften som en del av samekulturen som har en særskilt beskyttelse.

Reinbeitedistrikt 19/31 T Lakselvdalen-Lyngsdalen uttaler at de som berørt part ikke har fått saken til høring. Vassdalen er beite- og oppsamlingsområde samt trekk- og flyttlei om våren og høsten. Distriktet har oppsamlingsgjerde og merkeanlegg i Vassdalen. Forbigåelse av reinbeitedistriktet anses

som et alvorlig brudd på Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk som NVE skal bruke i sin saksbehandling.

Kurt-Are Nymo, gnr/bnr 54/37, er positiv til utbygging da dette vil styrke næringsgrunnlaget på naboeiendommen og elektrisitetsforsyningen i området. Vassføringen i Vassdalselva ved inntaket til gårdens vannforsyning må være tilstrekkelig for å ivareta dagens og framtidig behov. Alternativt må utbygger bekoste ny vannforsyning med minst samme kvalitet og kapasitet. Bortfall av fossen i Vassdalselva vil bli et visuelt tap for beboerne på Nymo, men det aksepteres for å få en bedre kraftforsyning i området.

En utbygging etter justert plan vil gi om lag 7,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk og fornybar energi.

NVE viser til at fordelene ved den justerte utbyggingsplanen er at den gir økt lokal næringsutvikling og inntekter til grunneiere og søker. Kraftverket vil også gi noe økte skatteinntekter til Storfjord kommune.

NVE registrerer at bygging av inntak, fraføring av om lag 76 % av vannføringen på årsbasis og rydding av et 20 m bredt belte gjennom bjørkeskogen for rørtrasé og anleggsvei kan være konfliktfylt. Kraftstasjon med atkomstvei vil ligge nær fylkesveien i Signaldalen og i liten grad få negative virkninger for landskapet. Ingen verdifulle natur- eller vegetasjonstyper eller rødlistede arter forventes å gå tapt. Økosystemet i Vassdalselva kan bli noe påvirket dersom det gis konsesjon.

Storfjord er en populær destinasjon for naturbasert turisme med toppturer. Scooterløya som passerer influensområdet, og stien/traktorveien opp dalsiden brukes av lokalbefolkningen og turister. En utbygging vil etter vårt syn forringe naturmangfold, friluftsliv og reiseliv noe. Dersom inntaket bygges ved kote 340, øvre del av vannveien legges i tunnel med påhugg ved kote 250, kraftstasjonen støydempes, midlertidige inngrepsteder revegeteres etter anleggsperioden og sesongtilpasset minstevannføring slippes forbi inntaket vil virkningene av prosjektet etter NVEs oppfatning være akseptable.

NVE mener at utbygging med inntak ved kote 340 og øvre del av vannveien i tunnel vil dempe konflikten med landskapet og reindriften selv om tiltaket vil redusere noe av de villmarkspregete og inngrepsfrie arealene som i økende grad får større betydning for reindriften. Vi er av den oppfatning at anleggsarbeidet kan planlegges i samråd med Könkämä sameby-Tamok/Rosta reinbeitedistrikt slik at byggeaktiviteten begrenses i den tiden oppsamling og merking av reinen foregår i området. Dersom rørtraseen revegeteres og anleggsveien tilbakeføres med en kjøresterk terrengstripe, vil den dekke søkers behov for atkomst til inntaket når kraftverket kommer i drift. Den kan også brukes av grunneierne til uttak av skogsvirke. NVE legger større vekt på behovet for minst mulig forstyrrelse av reinen enn bygging av en permanent vei til inntaket som kan brukes til moderne skogsdrift slik kommunen krever.

NVE har i konsesjonsbehandlingen lagt stor vekt på å redusere ulempene for allmenne interesser og reindriften. Med de foreslåtte, avbøtende tiltakene som vil redusere produksjonen med 0,2 GWh/år, vil fordelene ved utbyggingen etter vårt syn være større enn ulempene slik at det kan gis konsesjon.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Fjellkraft Produksjon AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Vassdalselva kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Nordkraft AS, datert 28.03.2008:

"Nordkraft AS planlegger å utnytte deler av fallet i Vassdalselva til kraftproduksjon og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter lov av 24. november 2000 om vassdrag og grunnvann om tillatelse til:
 - Bygging av Vassdalselva kraftverk hovedsakelig i samsvar med framlagte planer, eventuelt med mindre endringer i den tekniske utførelsen.
2. Etter lov av 29. juni 1990, nr 50 om produksjon, omforming, omsetning og fordeling av energi om tillatelse til:
 - Å installere en generator på 4,0 MW med nødvendige elektrisk anlegg
 - Å installere nødvendig koplingsanlegg for nett-tilknytning.
 - Anleggskonsesjon for 22 kV forbindelse fra kraftstasjonen og fram til eksisterende linje i Signaldalen som passerer ca. 600 m fra den planlagte kraftstasjonen
3. Etter lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensning med mer om tillatelse til å gjennomføre tiltaket.

Det opplyses at det er foreliggende avtaler med berørte grunneiere som dokumenterer avtaler om overdragelse av alle rettigheter til fall og grunn som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet.

Nødvendige opplysninger om tiltaket framgår av utredningen nedenfor."

Fra utredningen av søknaden og justert plan gjengir vi følgende hoveddata for kraftverket:

Vassdalselva kraftverk, hoveddata			
TILSIG		Hovedalternativ	Alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	15,8	15,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	17,3	17,3
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	34,7	34,7
Middelvannføring	m ³ /s	0,547	0,547
Alminnelig lavvannføring	l/s	34	34
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	52	52
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	28	28
KRAFTVERK			
Inntak	moh.	335	340
Avløp	moh.	87	87
Lengde på berørt elvestrekning	m	2000*	2050*
Brutto fallhøyde	m	248	253
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,566	0,574
Slukeevne, maks	m ³ /s	2,00	2,00
Slukeevne, min	m ³ /s	0,10	0,10
Tilløpsrør, diameter	mm	900	900
Tilløpsrør, lengde	m	1070	720-520
Tunnel, lengde	m	-	350-550
Installert effekt, maks	MW	4,0	4,0
Brukstid	timer	1875	1875

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	0,7	0,7
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	6,8	6,9
Produksjon, årlig middel	GWh	7,5	7,6

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	26,3 (30,0**)	33,0***
Utbyggingspris	kr/kWh	3,51 (4,00**)	4,40***

Vassdalselva kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	4,5
Spennings	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	4,5
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	600
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. jordkabel		

*Korrigert av NVE

**Prisnivå 2010

***Tunnellengde 550 m og prisnivå 2010

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Storfjord kommune fattet følgende vedtak i kommunestyremøte den 27.06.2008:

”(…)

Storfjord kommune anbefaler at konsesjon for bygging av kraftverk i Vassdalselva mellom kote 335 og kote 87 gis. Det forutsettes at vei langs rørledningen bygges i en slik standard at normal moderne skogsdrift kan gjennomføres langs rørgata. Avtale om vedlikehold av denne veien og hvem som kan bruke denne avtales med grunneierne eller de bruksberettigede. Reindriftas rettigheter til bruk av eventuell vei må avklares før en starter arbeidet. Det må utredes og eventuelt avtales tiltak nedenfor kraftverket om det skulle oppstå isproblemer etter utbyggingen.

Anleggsveg anlegges slik at scooterløypa kan tilpasses vegen. Alternativt at scooterløypa følger anleggsvegen.”

Fylkesmannen i Troms har sendt uttalelse i brev av 23.06.2008:

”(…)

De samlede konsekvensene av utbyggingene er noe reduksjonen i arealer med inngrepsfri natur og reduserte landskapsverdier. Det ble ikke påvist verdifulle arter eller miljøer som blir

direkte påvirket, men floraen i bekkekløftene er indirekte avhengig av vannføringen i elva og vil bli negativt påvirket av en utbygging. Vesentlige vilkår i en konsesjon blir derfor pålegg om minstevannføring som foreslått i søknaden, og en skånsom utføring i anleggsperioden.

Minstevannføring

I tørre år vil man få meget lav vannføring allerede fra 1.7. I middels år vil man få meget lav vannføring i løpet av juli. Vi anbefaler at det kreves en minstevannføring som foreslått i søknaden. Utredning i vedlegg 6 peker på betydningen av å ha restvassføring som er stor nok i varme perioder om sommeren i bekkekløfta i Vassdalen. Vassføring klart over alminnelig lavvassføring anbefales i juli og august og "en viss" vassføring også i tidligere på sommeren og om høsten.

Friluftsliv

Konsekvensene for friluftsliv og andre brukerinteresser er vurdert som små til middels store. Det går en merket tursti opp fra Signaldalen i dalen på nordsiden av elva delvis på en gammel veg fra krigen. Den benyttes blant annet til ferdsel med terrengsykler. For friluftslivet er bortfall av fosselyden den største endringen.

Landskap

Inngrepet vil ha en viss effekt på landskapsbildet nedenfor inntaket på kote 335. Elva er for det mest lite synlig ut i Signaldalen, men en markert foss et stykke nedenfor skoggrensa vil bli borte som følge av sterkt redusert vannføring. Elva går stort sett i ei elvekløft, så selve inntaket vil være lite synlig fra en viss avstand.

Inngrepet vil ha relativt liten effekt på det generelle landskapsbildet nedenfor inntaket og opplevelseskvalitetene knyttet til det. Elva er lite synlig, og man må stort sett bevisst oppsøke den for å se den. Den som gjør det, får imidlertid fine naturopplevelser. Hørselsinntrykket er markant, og det gir landskapsopplevelsen en ekstra dimensjon.

Fisk

Ifølge søknaden er den berørte elvestrekningen ikke gyte- eller oppvekstområde for anadrom fisk. Nedstrøms kraftverket er det sannsynligvis gyte- og oppvekstmuligheter for fisk. Oppfor kraftverket kan inntil 0,6 km være fiskeførende, men dette er sannsynligvis marginalt. Det er dessverre ikke utført fiskeundersøkelser, heller ikke bonitering av strekninga som kan si noe om elvas mulige verdi for fisk. Vi antar at den har såpass betydning at en utbygging vil ha visse negative konsekvenser for fisk."

Universitetet i Oslo, Tromsø museum, har sendt felles uttalelse til to søknader i Storfjord kommune, Larsbergelva kraftverk og Vassdalselva kraftverk, i brev av 30.07.2008:

"(..)

Etter kulturminnelovens § 14 er Tromsø Museum rette myndighet for forvaltning av kulturminner under vann både i sjø og vassdrag i Nord-Norge.

(...)

2) Vassdalselva kraftverk i Signaldalen - bygging av inntak og kraftstasjon med redusert vannføring i elva.

Tromsø Museum har ingen merknader til søknadene fordi tiltak som planlegges i vann er nokså begrenset. Det finnes heller ingen registrerte kulturminner i tiltaksområdet og sannsynligheten for konflikt med kulturminner under vann vurderes som minimalt."

Sametinget har sendt varsel om befaring for Vassdalselva kraftverk (og Storelva/Elsneselva kraftverk) i brev av 01.07.2009:

"Vi viser til konsesjonssøknader utsendt av Er 09.10.2007 og 23.4.2008, Deres ref NVE 200708283-3 kti/oegr og NVE 200703542-5 kti/oegr, samt våres brev av 17.1.2008. Vi kan ikke se å ha fått konsesjonssøknad for Vassdalselva på høring, men har mottatt konsesjonssøknad for Storelva kraftverk 11.10.2007 og gitt et generelt svar på den, 17.1.2008. Vi har i telefonsamtale med Nordkraft AS ved Torbjørn Sneve 18.6.2009 blitt oppmerksom på at også konsesjonssøknad for Vassdalselva kraftverk er blitt sent ut på høring, og at både prosjektene skal befares av Er 20.8.2009.

Dersom vi finner det sannsynlig at det kan være samiske kulturminner som hittil ikke er påvist innenfor de omsøkte områdene, må vi foreta en befaring før endelig uttalelse om konsesjonssøknadene kan gis. Vi har for avsikt at befare under løpet av juli måned.

(...)"

Reindriftsforvaltningen Troms har sendt uttalelse i brev av 27.06.2008:

"(...)

Könkämä sameby har gitt egen uttalelse til søknaden. Kopi av uttalelsen følger vedlagt. Det framgår av uttalelsen fra samebyen at omsøkte tiltak berører viktig beiteområde for rein. Könkämä sameby frykter derfor konsekvensene av byggingen av Vassdalselva kraftverk bl.a. bygging av veg i området. Samebyen ber om garantier for at de fortsatt kan drive en funksjonell reindrift i området.

Fra Reindriftsagronomens side bemerkes at det ikke er samsvar med uttalelsen fra berørte sameby og den beskrivelsen av samiske interesser som framgår av konsesjonssøknaden. På side 28 i konsesjonssøknaden er det opplyst at ingen samiske interesser blir berørt av tiltaket. Dette basert ut fra Reindriftsforvaltningens kart og opplysninger fra lokale kilder. Reindriftsagronomen vil påpeke at beskrivelsen av reindriften slik den framgår av konsesjonssøknaden, ikke er riktig i forhold til uttalelsen fra de som driver reindrift i det aktuelle området. Det ville vært naturlig at en tidlig i planprosessen tok kontakt med berørte reinbeitedistrikt eller reindriftsforvaltningen for innhenting av opplysninger om reindriften i det aktuelle området. Dette burde vært avklart lenge før konsesjonssøknaden fremmes. En har for øvrig opplevd samme situasjon tidligere der reindriftsinteressene i saker av denne karakter blir oversett eller bagatellisert.

Videre vises det til at det i løpet av de siste årene er fremmet søknader om konsesjon for bygging av en rekke småkraftverk i Troms. Det er foreløpig svært få slike kraftverk som er utbygd. En har derfor ikke samlet erfaringer fra hvordan slike inngrep vil påvirke berørte reindriftsnæring. I forbindelser med slike utbygginger må det nødvendigvis anlegges veger inn til områder hvor det skal bygges demninger og inntak. Dette vil medføre at en "åpner" områder som fra før har vært uberørt av inngrep. For reindriftsnæringen er det stadig viktigere å ivareta sammenhengende områder som er uberørt av inngrep. Bygging av veger vil være et irreversibelt inngrep. Selv om veger som blir bygd i nevnte forbindelse eventuelt vil være stengt for allmenn ferdsel vil slike restriksjoner ikke alltid være like lett å håndheve.

Veger som blir anlagt i forbindelse med utbygging av småkraftverk er etter Reindriftsagronomens vurdering det inngrepet som i denne sammenheng kan medføre mest ulemper for berørte reindriftsnæring. Anlegg av småkraftverk representerer en "bit for bit" utbygging av reinbeiteområdene. Det økende antallet slike saker burde medført krav om en overordnet plan for utbygging av småkraftverk for eksempel på fylkesnivå. Gjennom en plan kunne en foreta en samlet vurdering av konsekvensene også for reindriftsnæringen. Med bakgrunn i nevnte forhold og uttalelsen fra Könkämä sameby vil Reindriftsagronomen i første omgang gå i mot at det gis tillatelse til bygging av Vassdalselva kraftverk. En forventer også at det gjøres en utredning av tiltakets konsekvenser for berørte reindrift.

Uttalelsen er gitt i medhold av Områdestyrets fullmakt gitt i sak ST 01/08."

Statens vegvesen, Region nord, uttaler i brev av 27.06.2008:

"(...)

I forbindelse med etableringen av kraftverket vil det bli økt trafikk via Fv 321. Det fremgår ikke av de tilsendte papirene hvordan tilknytning og trafikk via denne vegen tenkes løst i anleggsperioden eller driftsperioden. Vi ber om en snarlig tilbakemelding om hvor stor mengde trafikk som ventes i begge periodene.

Selve tilknytningsvegen til anlegget via traktorvegen har vi ingen merknader til, det er kun tilknytningen til Fv 321 vi ber om tilbakemelding på."

Troms Kraft Nett AS har sendt uttalelse i brev av 01.07.2008:

"Nordkraft AS har på vegne av rettighetshavere signalisert interesse for utbygging av småkraftverk ved Vassdalselva i Storfjord kommune. Troms Kraft Nett AS har undersøkt forholdene vedrørende tilknytning av småkraftverket til distribusjonsnettet. Resultater fra undersøkelsen er beskrevet i "Tilknytning av småkraftverk i Storfjord, revidert versjon sist oppdatert 18.7.2007". Dokumentet er tidligere oversendt NVE.

Gjør oppmerksom på at undersøkelsen baseres på realisering av meldte kraftverk. Endring vedrørende antall kraftverk og sammenlagt ytelse, vil medføre endrede forutsetninger og konklusjon i forhold til nødvendige forsterkningstiltak ved nettilknytning."

Könkämä sameby har sendt uttalelse via Reindriftsforvaltningen Troms i brev av 23.05.2008:

"Könkämä sameby har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan om tillåtelse att bygga Vassdalselva kraftverk i Signaldalen i Storfjord kommun.

Den planerade verksamheten ligger inom vår samebys marker. Vi använder området under hela barmarksperioden som vår-, sommar- och höstbetesland. Hela området utgör också ett viktigt kärnområde för kalvning. Det är därför mycket viktigt för oss att renarna inte utsätts för störningar i detta område.

Detta innefattar förlorad mark, skrämsleffekter och försvårat arbete för samebyn. Av dessa orsaker begär samebyn ersättning med 25 procent av vinsten från norska kraftverket i Vassdalselva. Ett annat krav är att inga dammar får byggas i området eftersom vi då inte kommer att kunna nyttja området pga. att viktiga renbetesområden läggs under vattnet.

Samebyns synpunkter på ansökan. Det avser den väg som planeras. Vi anser att vägen skall få nyttjas av samebymedlemmarna och att den i övrigt forses med vegbom för att undvika trafik i området. Vi föreslår en lösning där lappelänsmannen har tillgång till nyckel till vägbommen.

Lapplansmannen ska också ha skyldighet att informera till berörda personer på norsk sida när renskötselarbete pågår i området för att förhindra störningar på renskötseln.

Samebyn känner stor oro för att vägen kommer att underlätta fritidsbebyggelse i området i framtiden, vilket i sin tur skulle försvåra renskötselarbetet på grund av de aktiviteter som uppstår i anslutning till bebyggelsen. Samebyn befärar också ett stort tryck av besökare till samebyns kalvmärkningsgården, vilket kan påverka renskötselarbetet negativt.

Utgångspunkten är alltså att det måste ske en övergripande planering där rennäringens behov beaktas. Samebyn måste garanteras möjlighet att kunna fortsätta att bedriva en funktionell renskötsel. I detta ligger också det faktum att rennäringen är en del av den samiska kulturen som har ett särskilt skydd.

Om en verksamhetsutövare avser att etablera en verksamhet måste samebyn finnas med tidigt i processen. Samebyn känner området bäst och måste beskriva hur området används. Det är viktigt att få en bra bild av vilken påverkan som en etablering kommer att leda till för ränningen. Skadelindrande åtgärder måste diskuteras tillsammans.

Om det finns behov av det måste en socialkonsekvensbeskrivning (SKB) upprättas. Denna ska analysera de sociala konsekvenserna av en verksamhet. Det är viktigt att inte bara de tekniska frågorna analyseras utan att också de sociala konsekvenserna blir belysta.”

Kurt-Are Nymo, gnr/bnr 54/37, har sendt uttalelse i brev av 01.07.2008:

”(…)

Undertegnede er eier av nabogårdsbruket Nymo, Gnr. 54, Bnr.37.

Som det framgår av konsesjonssøknadens punkt 3.9 er det per i dag ikke selvstendig jordbruksdrift på eiendommen. En vil i denne sammenheng ikke se bort i fra at eiendommen i framtiden vil bli drevet som egen driftsenhet. 54/37 Nymo har felles beiterett med 54/15 Vassdal i utmarka, men jeg kan ikke se at denne utbyggingen vil ha negativ innvirkning av betydning for framtidig utnyttelse av beiteretten.

Av betydelig større betydning for 54/37 Nymo er det at gården har sin vannforsyning fra Vassdalselva i et felles anlegg med den av 54/37 utgatte boligeiendommen 54/81 Skatthaug, som eies av min mor Solveig Nymo. Dette vanninntak er omtalt i konsesjonssøknadens punkt 3.10. Det er ut fra dette viktig for meg og min mor at det, som en forutsetning for omsøkt konsesjon, kreves at det beholdes en vassføring ved dette inntaket som er tilstrekkelig for gårdens behov i dag, og for påregnelig framtidig behov. Eventuelt kan det godtas at utbygger besørger og bekoster en vannforsyning av minst samme kvalitet og med tilstrekkelig kapasitet/driftssikkerhet. Rent visuelt vil bortfallet av det meste av Vassdalsfossen hovedsaklig være et tap for oss på Nymo, men dette er noe vi godt kan leve med som et bidrag til høyere grad av elektrisitetsforsyning i området.

Under forutsetning av at de ovenfor nevnte forhold hensyntas er jeg positiv til utbygging av Vassdalselva kraftverk, da jeg ser at dette styrker næringsgrunnlaget på naboeiendommen og forsyningssituasjonen for elektrisitet.”

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Nordkraft Produksjon AS har kommentert de innkomne høringsuttalelsene i brev av 31.08.2009:

"Innledning

Ved utarbeidelse av konsesjonssøknader gir Nordkraft beskjed til rådgiver om at det innledningsvis må tas kontakt med ulike høringsinstanser for å få innspill til innholdet i konsesjonssøknaden og gi signal til kulturminnemyndigheten om at eventuelle befaringer kan planlegges og gjennomføres i god tid før sluttbehandlingen starter. Dette gjøres blant annet ut fra sterke signaler fra de ulike høringsinstansene om tidlig involvering, samt et eget ønske om tidligst mulig å avdekke eventuelle viktige kultur- og naturverdier og potensielle konfliktområder.

Vår erfaring så langt er at vi ikke oppnår det vi ønsker. Til tross for tidlig henvendelse, må befaringer utføres svært sent i behandlingsprosessen. De innspillene vi får, danner uansett grunnlag for innhold i konsesjonssøknad. Selv om vi har vært i kontakt med ulike fagmyndigheter, får vi ofte kritikk for å ikke involvere parter på et tidlig stadium i prosessen. Ut fra høringsuttalelser kan det også se ut for at enkelte forvaltningsorganer ikke helt skjønner saksbehandlingsprosessen.

Slik vi ser det er det et stort forbedringspotensiale på dette området. Vi skal innrømme at våre henvendelser ikke er strukturert nok, noe er skriftlig og noe er muntlig, og det presiseres ikke nok hva vi ønsker. Ved fremtidige søknader skal vi prøve å strukturere dette bedre. Vi tror også at NVE kan presse på overfor de etatene som ser ut for å ikke skjønne saksgangen.

Nordkrafts kommentarer

Storford kommune behandlet saken i kommunestyret 27.06.08. Kommunen anbefaler at det gis konsesjon under forutsetning at:

- *Vei langs rørledningen bygges slik at moderne skogsdrift kan gjennomføres.*
- *Avtale om bruk og vedlikehold av veien etableres.*
- *Forholdet til reindriftas rettigheter avklares.*
- *Eventuelle tiltak nedstrøms kraftverket ved eventuelle isproblemer.*
- *Tilpassing av anleggsveg og skuterløype.*

Nordkraft AS (NK) ser av høringsuttalelsene at spørsmål og ønsker vedrørende anleggsvei er motstridende. Ved bygging av et kraftverk som dette har vi behov for å komme frem med utstyr og maskiner for legging av rør og bygging av inntak. I de fleste tilfeller, hvor stigningsforholdene er akseptable, etableres adkomst langs rørtrasé. I bratte partier kan det være behov for å etablere kortere strekning av adkomstvei utenom traseen. I driftsfasen har NK ikke annet behov enn å komme opp til inntaket med kjøretøy av typen ATV eller skuter. I de tilfeller at det ikke er ønske om vei etter at anleggsdriften er over, arronderes traseen slik at det blir adkomst for ATV/skuter. Dette vil tilfredsstille reindriftas behov og tilpassning til skuterløype, men ikke krav til vei for moderne skogsdrift. Vei av slik standard blir etablert frem til kraftstasjon, men ikke opp langs rørtrasé.

Fylkesmannen i Troms har vurdert tiltakets virning på friluftsliv, landskap og fisk samt vurdert behovet for minstevannføring. FM foreslår minstevannføring som angitt i søknaden, for øvrig har tiltaket ikke vesentlig negativ effekt på de nevnte temaene.

NK har ingen merknader til FMs uttalelse.

Reindriftsforvaltningen i Troms viser til egen uttalelse fra berørt sameby.

Reindriftsforvaltningen peker på at det ikke er samsvar med redegjørelsen i søknaden for dette temaet og den faktiske situasjonen. De peker på viktigheten av å involvere reindrifta i en tidlig fase i utarbeidelsen av søknaden.

Reindrifta er skeptisk til etablering av permanente veier som kan "åpne" områder for ulike tiltak som kan være til hinder for reindrifta.

Reindriftsforvaltningen vil ut fra dette og samebyens uttalelse gå mot at det gis tillatelse til bygging av Vassdalselva kraftverk.

Könkämä sameby peker på områdets viktighet som beite- og kalvingsland. På grunn av negativ påvirkning og merarbeid som følge av dette kreves det at samebyen tilkommer 25 % av kraftverkets overskudd.

Samebyen ser en nytte ev. en eventuell anleggsvei, men samtidig er de svært bekymret for at veien skal åpne for hyttebygging og økt ferdsel i området. Dersom det gis tillatelse, må detaljplanleggingen involvere samebyen. Det bør utføres en utredning av konsekvensene for reindrifta.

NK viser til de generelle betraktningene over når det gjelder kontakt i tidlig fase, utredning m.v. Vi har ingen kommentar til at de faktiske forholdene er slik som beskrevet. Når det gjelder spørsmålet om vei, så ser vi at samebyen ser nytten av en vei/adkomst, men er urolig for hva en vei kan føre til av fremtidige tiltak i området. Vi viser til kommentaren over vedrørende vårt behov for vei.

NK kan ikke se at prosjektets økonomi tillater en erstatning i den størrelsesorden som samebyen ønsker, og dette er et privatrettslig spørsmål. Vår oppfatning er at et småkraftprosjekt i driftsfasen ikke vil medføre så store ulemper for reindrifta at det uansett kan være snakk om erstatning i den nevnte størrelsesorden. Ved eventuell konsesjon og detaljplanlegging vil samebyen bli involvert. NK kan ikke se at samebyen er i mot prosjektet.

Når det gjelder spørsmålet om "bit for bit-utbygging", så har Storffjord kommune utarbeidet en småkraftplan som kan benyttes i vurderingen. I tillegg ligger de fleste aktuelle småkraftprosjekter i Storffjord nå i kø hos NVE slik at de også har en viss totaloversikt i dette området. Ut over dette har NK ikke merknader til dette punktet.

NK savner imidlertid en mer spesifikk vurdering av områdets viktighet. I tidligere prosjekter til NK, hvor reindrifta har vært berørt, har det vist seg at det i vesentlig grad er området fra inntakssted og videre oppstrøms at reindriftas interesser er størst.

Sametinget har vært på befaring i og langs tiltaksområdet i juli. Rapport fra befaringen er ikke mottatt i skrivende stund.

Universitetet i Tromsø ved Tromsø museum har ingen merknader til tiltaket.

Statens vegvesen peker på at det vil bli økt trafikk via Fv 321 og at det ikke er redegjort i søknaden hvordan dette skal løses i anleggs- og driftsperioden.

NK vil sende en redegjørelse om trafikk- og avkjørselforholdene til Statens vegvesen i forbindelse med detaljplan. Erfaring viser at trafikkmengden ikke er stor i anleggsfasen. I driftsfasen vil den knapt være merkbar i og med at det ikke vil være behov for hyppige besøk på anlegget.

Troms Kraft AS redegjør for status i arbeidet med tilknytningen av anlegget til nettet.

NK har ingen merknader til dette ut over at arbeidet fortsatt pågår.

Kurt-Are Nymo peker på at det er eksisterende vannforsyningsanlegg i elva. Det må forutsettes at kvalitet og kapasitet opprettholdes dersom det gis konsesjon.

NK vil ved en eventuell utbygging sørge for vann med minst samme kvalitet og kapasitet som dagens anlegg har. ”

Tilleggsuttalelser og kommentarer til disse

Storffjord kommune har sendt tilleggsuttalelse i brev av 28.03.2011:

”Planen ble lagt fram for plan- og driftsstyre den 22.03.2011.

Tiltaket er i utgangspunktet i henhold til kommunedelplanen for småkraftverk i Storffjord kommune der Vassdalselva er satt i kategori 4 – Lite konflikt – trolig realiserbart forutsatt lønnsomhet.

Kommunedelplan for småkraft må sees på som et ”mulighetsdokument”, og gjeldende tiltak må sees i sammenheng med innvilget søknader, søknader til behandling og innkomne søknader som ennå ikke er behandlet. Det må gjøres en totalvurdering i forhold til samtlige søknader i forhold til en totalbelastning før nye konsesjoner gis.

Kommunen har for øvrig følgende innspill:

Kommunen ønsker at tiltakshaver har en mest mulig skånsomt tilnærming i forhold til omfang og utforming. Det bør legges opp til at veg og rør går i størst mulig grad i samme trasé. Hensynet til inngrepsfri natur og et generelt opplevelsesrikt landskap er grunnen til det. Kommunen vil se nærmere på ved en eventuell gitt konsesjon og detaljplan.

Tiltakshaver bør ha en vannføring som ligger over alminnelig lavvannføring i månedene juli og august. Tiltaket bør følges opp av en fagkyndig botaniker for å vurdere hvilke konsekvenser den reduserte vannføringen har på fjellfloraen i bekkekløfta og for områdene rundt for å kunne sette i gang eventuelle ekstratiltak. Dette kan være med på å opprettholde det biologiske mangfoldet samt den generelle opplevelsen av området.

Tiltaket er ikke i henhold til Storffjord kommuneplans arealdel, og tiltakshaver må søke om dispensasjon for bygging og drift av Vassdalselva kraftverk. En eventuell dispensasjonssøknad kan først behandles etter gitt konsesjon, i forbindelse med høringsforslag - detaljplan.

Ellers viser kommunen til tidligere tilleggsvedtak for kommunedelplanen for småkraftverk:

1. Storffjord kommunestyre vil legge vekt på at utbyggingen samordnes og gjennomføres ”klyngevis” av grønne/gule/blå områder mens røde områder skal skjermes. Men alle

mulige utbygginger i et område/"klynge" må vurderes samlet i forhold til negative konsekvenser før tillatelse til ett anlegg gis.

- 2. Utbyggingen av småkraftverk må ses i sammenheng med utbygging og forsterking av eksisterende kraftlinjenett i kommunen. Netteieren må derfor samordne sine utbygginger og forsterkinger av kraftledningsnettet i samråd med utbyggerne av småkraftanlegg.*
- 3. Rørgater må som hovedregel nedgraves i terrenget.*
- 4. Veianlegg som utbygges i forbindelse med småkraftanlegg er en ressurs for grunneiere og andre rettighetshavere i forbindelse med uttak av skogsvirke og annen næringsvirksomhet. Det bør opprettes avtaler mellom partene om rettighet til framtidig bruk av disse veiene i områder hvor det er skogressurser.*
- 5. Innspill fra Troms fylkeskommune, Kulturretaten tas til etterretning. Kommunestyret vil imidlertid presisere at kommunedelplanen for småkraftverk vil bli etterfulgt av konsesjonssøknad for det enkelte småkraftanlegg. Storfjord kommunestyre krever at både kjente og ukjente kulturminner m.v. må bli utredet som en del av konsesjonssøknaden for det enkelte anlegg. Dette gjelder også samiske kulturminner.*
- 6. Biologiske konsekvenser i forhold til fiske og planter må kartlegges grundig før tillatelser gis. Videre må andelen av "urørt" natur totalt i Storfjord vektlegges i vurderingene."*

Fylkesmannen i Troms har sendt uttalelse etter befaringen i brev av 28.09.2009:

"Vi viser til tidligere uttalelse i saken og befaring den 20.08.09.

Fisk: Det ble antatt at røye ikke gikk oppfor planlagt kraftstasjon. Det er likevel et viss potensial for fisk ovenfor dette stedet. Vi ber om at dette avklares i en undersøkelse av gyte- og oppvekstforholdene for fisk på nedre del av Vassdalselva (ca. fra nederste foss til utløp i Signaldalselva).

Inntaksdam: Under befaringen ble det avklart at planlagt inntaksdam vil medføre store terrenginngrep for å få ført rørgata ut. Vi ber om at nytt inntak utredes, og at rørutføring via tunnel med ny boreteknik utredes."

Sametinget har befart området og sendt endelig uttalelse for Vassdalselva kraftverk (og Elsnaselva kraftverk) i brev av 28.07.2009:

"Vi viser til Deres brev av 9.10.2007 og til vårt brev av 1.7.2009.

Områdene er nå befart uten at det ble registrert automatisk fredete samiske kulturminner i de aktuelle områdene. Sametinget har ingen merknader til etableringene.

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Kulturretaten, Troms fylkeskommune omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.), § 8, andre ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles til den som skal utføre arbeidet i marken.

(...)"

Ishavskysten friluftsråd (interkommunalt samarbeidsforetak opprettet i 2007 for Balsfjord, Karlsøy, Tromsø, Lyngen og Storfjord kommuner) var utelatt i den opprinnelige høringsrunden, men har etter anmodning sendt uttalelse i brev av 06.12.2010:

"Ev. kraftutbygging i Storfjord kommune. Storelva (Elsnes), Nordalselva, Tverrdalselva, Vassdalselva, m. fl. - Høringsuttalelse

Vi viser til avtale med seksjonssjef Grundt i NVE om at siden vi ikke har fått søknadene til høring kan vi komme med uttalelser etter fristen. Vi ble henvist til NVEs hjemmesider; for flere søknader fins ingen saksdokumenter tilgjengelig. Det er ikke gjort enkelt for folk å sette seg inn i samla skadeomfang som følge av mange omsøkte inngrep.

Ishavskysten friluftsråds vedtak vedrørende de prinsipielle sider ved problematikken ble oversendt NVE 19.10.då. Vi forventer at disse påpekningene blir hensynstatt generelt og i enkelte sakene. Friluftsrådets styre har vurdert sakene i Storfjord spesielt i møte 06. d.m.

Friluftsrådets oppgave er å ta vare på mulighetene for naturopplevelser og friluftsliv i regionen – med formål folkehelse og utvikling av reiseliv. Storfjord kommune har stor betydning for hele regionen som reisemål for mange typer friluftsturister; scooter, ski, alpin og offpistkjøring, klatring, fiske, elvepadling, bærplukking, vandring, m. fl.

De omsøkte konsesjoner må sees i sammenheng med at det er planlagt utbygging av alle vassdragene rundt Storfjorden. I alt er det snakk om et 30-talls elver som i sum vil innebære massive inngrep. NVE har ikke lagt opp til en helhetlig vurdering av elver i samme vassdragsregion, men forholder seg til søknader om utbygging etter hvert som de kommer. Sumvirkningene av de mange inngrepene er ikke utreda, verken for naturen, landskapets kulturhistoriske betydning, for folkehelsa eller kommunens omdømme som reisemål.

Det er ikke gjort en utredning av 0-alternativ for Storfjorden som resipient og landskap. Kravene i Vanndirektivet i konsesjonssaker, der bl.a. hovedmålet er å sikre god miljøtilstand (tilnærma naturtilstand) i vatn, både vassdrag, grunnvatn og kystvatn må ivaretas.

De omsøkte vassdragene er del av et eventyrland. Det handler om opplevelsesverdier av internasjonal interesse, med stort kultur- og naturmangfold. Det bør de behandles som. Dersom man skal legge vekt på Storfjord som besøksmål for friluftsliv og naturbasert turisme, bør NVE ikke tillate de omsøkte utbyggingene.

I og med at det i dag ikke er behov for å forsyne Tromssamfunnet med mer kraft, kan vi ikke se at det foreligger noen samfunnsmessig begrunnelse for å tillate noen av søknadene. Det kan ikke anses som forsvarlig med en forhasta søknadshandtering i et landskap som dette og med manglende kartlegginger og beslutningsgrunnlag.

Friluftsrådet vil med begrunnelse gitt her, samt i vedlagte notat om Opplevelsespotensialet i Storfjordlandskapets natur- og kulturarv, be NVE om å avslå de aktuelle søknadene, sekundært utsette beslutning til de pågående planprosesser er sluttført og de etterlyste vurderinger er foretatt.

Omfang

NVE har i 2004 vurdert potentialet for vannkraft, og Storfjord kommune har i 2008 latt utarbeide en egen kommunedelplan for småkraftverk. Rundt 30 elver i Storfjord kommune er vurdert som aktuelle for kraftutbygging. Noen er alt vedtatt, noen er under behandling og andre ligger i kø eller kommer seinere. På 70-tallet ble det etter mye motstand og lang

planlegging, foretatt store reguleringer i Govdajávri og Riehpjávri, noe som medførte store endringer både i Skibotn- og Signaldalsvassdraget.

Vassdragene som drenerer ut i fjordlandskapet innenfor fjordterskelen mellom Elvevoll (Stállugárgunjárga) og Elsnæs/Salmenes (Čoalmminjárga) har stor betydning for fjordsystemet. Dalene og elvefarene fra Skibotn (Ivgobáhta) til Oteren (Čavkkos) er spesielle.

De nye utbyggingsplanene vil representere betydelige inngrep i fjordlandskapet Storfjorden.

Vår uttalelse gjelder samtlige søknader fordi disse angår vassdrag i det samme fjell- og fjordlandskapet og har mange felles kvaliteter som blir berørt av evt. inngrep. Søknadene må derfor sees samla. Vi beklager at Mortendalselva og flere, løsrevet fra sammenhengen i landskapet og basert på et mangelfullt beslutningsgrunnlag, er godkjent utbygd.

Manglende innspill og medvirkning

Som tilsatte i NVE selv har kommentert overfor oss, har NVE fått svært få høringsuttalelser i sakene i regionen. Dette har NVE valgt å ta til inntekt for at man har små verdier.

Det er ikke tilfelle. Folk flest har et nært forhold til elvene, og det er mange forklaringer for tilsynelatende liten interesse. Dels har det vært en total mangel på offentlig debatt, dels er antallet saker så stort at folk føler seg maktesløse. Det har dessuten oppstått latente stemninger innad i bygdelagene mellom motstandere og tilhengere av utbygging av elvene. I Troms må vi vektlegge at det ikke fins etater og organisasjoner som har kapasitet til å håndtere denne sakstypen og den saksmengde som pågangen fra kraftbransjen innebærer.

Avmakt blir et demokratisk problem. Først nå er det blitt offentlig oppmerksomhet og debatt. Heretter kan medvirkning bli et reelt tema.

Naturmangfold og landskapsverdier

Det foreligger ingen samla kartlegging og gjennomgang av verdiene knytta til vassdragene og fjorden. I Storfjord pågår det tre prosesser som skal være ferdigstilt i løpet av 2011:

- *Kystsoneplanen for kommunene rundt Lyngen*
- *Reiselivsplan for kommunene rundt Lyngen*
- *Kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Troms*

For samtlige er vassdragene og levende fjordlandskap en sentral premiss og fellesressurs. Det vil være meget uheldig dersom det nå tas beslutninger som forutsetter inngrep og endringer i dette ressursgrunnlaget, før disse prosessene er sluttført.

I og med at det ikke foreligger uavhengige samla vurderinger om kulturminner, landskap, natur og friluftsliv, kan vi ikke si noe presist utover at området har stor verdi og potensiale for allsidig friluftsliv og reiseliv basert på natur- og kulturmiljø. Storfjorden har mange brukere fra langt utenfor lokalsamfunnet og landets grenser. Dette har sammenheng med strategisk beliggenhet, gunstig klima, allsidig topografi og interessant historie.

Utover dette vil vi framheve tema vi som er helt essensielle for beslutninger hvorvidt man skal tillate varige inngrep i området eller ikke. Det er sentrale tema i omfattende prosjekter vi har planlagt å arbeide med over lang tid. Vassdragslandskapet er en ramme rundt disse funksjonene, og Både enkeltutbyggingene og sumvirkningene av planlagte utbygginger vil redusere områdets attraksjon, slik at det de neppe blir interessant å gå inn dette som planlagt.

Mangelfullt beslutningsgrunnlag

Konsesjonssøknadene er ikke tilstrekkelig utreda, og det foreligger ikke et godt nok beslutningsgrunnlag. Det er behov for dokumentasjon og egne konsekvensvurderinger om

- *De kulturhistoriske verdiene tilknyttet anleggene i Lyngenlinja og Frøyanlegget*
- *Det må foretas registreringer av denne kategorien kulturminner i Norddalen, Midterdalen, Sjørdalen og Kvitdalen, samt i Signaldalen, Parasdalen og Stordalen før det foretas beslutninger om inngrep.*
- *Verdien av de gamle ferdselsvegene og fjord- og vassdragsnaturen i Nils-Aslak Valkeapääs og Qvigstadts kjente verk om samiske tradisjoner*
- *Visualisering av kvalitetene i landskapet*
- *Sårbare fjord- og høyfjellslandskap*
- *Landskapets verdi for sport, friluftsliv og naturturisme*
- *Geologi – både i forhold til turisme og flom- og skredproblematikken. Geologer ved UiT har bedt NVE om ikke å godkjenne utbygging av kraftverk i regionen.*
- *Sumvirkningene de mange planlagte inngrepene med endra vassføring vil ha overfor naturmiljøet i fjorden, spesiell innafor Salmenes og i elvedeltaet Mælen-Kvesmenes*
- *Sumvirkningene for trivsel og folkehelse og redusert omdømme som attraktivt reisemål*

Selv om det i noen fagutredninger framheves stor konflikt til landskap, konkluderer alle konsekvensutredningene med at brukerinteresser/friluftsliv ikke vil bli påvirket i særlig grad, og at fordelene ved utbygging er større enn skadene og ulempene. Det er direkte misvisende.

Kraftutbygginger vil innebære omfattende tekniske inngrep med reguleringer, overføringer, inntak, demninger, rørgater, kraftstasjoner, veger, tippdeponier og nettilknytning, og med tilhørende endringer av vassføring og hydrografi i resipienten. Dersom det blir gitt klarsignal for utbygging av mange elver i samme område slik bildet ser ut på NVEs hjemmeside, vil attraksjoner bli sterkt berørt og opplevelsesverdiene tilsvarende redusert.”

Fra vedlegget gjengir vi følgende:

”Opplevelsespotensialet i Storfjordlandskapets natur- og kulturarv

Gunstig klima og vakkert fjordlandskap gjør Storfjorden til attraktivt, også som turistmål og utfartsområde, året rundt, for byens befolkning og for besøkende fra hele verden.

På varme vårdager er det kanskje få landskaper i verden som kan konkurrere. Hvor du enn snur deg - Snødekte tinder som speiler seg i den blankstille fjorden. Naturen folder seg ut, eksploderer. Løv spretter, gress gror, irrgro! Elver og bekker kaster seg ned fra de bratte fjellsidene – friskt vatn, dur fra fjellene. Lyset, lydene, fargene - naturen er kraftfull og magisk, inntrykkene voldsomme, og menneskene søker lykelige ut for å være en del av naturens friskhet og sanselighet. Slik opplevelsen av naturrikdom lar seg vanskelig beskrive og forstå i

et skjema. Ikke desto mindre er det slike inntrykk og verdier som bidrar til den markedsføring av området som vi i dag kan betrakte via internett og sosiale medier.

Landskapets skjønnhet og dramaturgi – eventyrlandet

Området er et dramatisk vassdragslandskap, der vidda møter fjorden og Ishavskysten, som har hatt en viktig historisk betydning utover krigshistoria. Her går det flere gamle ferdselsveger på tvers, mellom Ishavskysten og de store viddene på finsk og svensk side av riksgrensa.

Naturen i området står sentralt i den internasjonalt kjente Áillohas, Nils-Aslak Valkeapääs, naturfilosofi og kunst. Han er kanskje best kjent for sin mektige joik i åpningsseremonien under OL på Lillehammer i 1994, og åpningsscenen i Nils Gaups spillefilm Ofelaš (Veiviseren) fra 1987. Hans siste bok Eanni, eannázan, Jorda, min mor, kom i 2001. Hans nyskapende musikk fikk internasjonal anerkjennelse, bl.a. ble han i 1993 tildelt Prix Italia-prisen for fuglesymfonien, Goase dušše, bygd på lyder i naturen. Arven etter Valkeapää forvaltes av Lásságámmi-stiftelsen, og han er hedra med en kunstnerbolig i Skibotn, Lásságámmi.. Hans naturfilosofiske kunst bidrar sterkt til at Storfjord er satt på verdenskartet. Tematikken er ikke berørt i søknadene.

Sjøsamiske eventyr, kultur- og naturtradisjoner

Storfjorden (Omasvuotna) har i den sjøsamiske tradisjonen mange åndelige landskap med hellige fjell og offersteiner. Dette er dokumentert av professor Just Qvigstad i flere publikasjoner. En av hans viktigste heimelsmenn var Efraim Pedersen Oterbakken (Čavkkosnjunni). Hans heimeområde var Čavkkosvuolde, under Otertinden, fjellet mellom Signaldalen og Mortensdalen. I den lokale tradisjonen er det mange fortellinger knytta til Stordalen og Mortensdalen, som begge har en særlig plass på grunn av sin skjønnhet.

Lyngen-linja og Frøy - krigsminner og ferdselsveger

Dette er et eget prosjekt under forberedelse i der friluftsrådet og mange parter samarbeider; Forsvarsmuséet/Midt-Troms museum, Storfjord kommune, Hæren og Universitetet i Tromsø.

Med sin strategiske beliggenhet og ferdselsveger over fjellet mellom Ishavskysten og svensk og finsk side, har Storfjord selvsagt vært et viktig landskap, også i internasjonal krigshistorie. Lyngenlinja hadde stor betydning under retretten fra Nordfronten og Finnmark/Finland i 1944/1945 og under den kalde krigen. Det er ikke foretatt noen registreringer av disse viktige kulturminnene forsvarsstillinger, lagre, bunkere, huler for krigsfangene og mange andre.

Under retretten var her forlagt rundt 10 000 soldater og like mange internerte krigsfanger. Oppgaven var å bygge forsvarsstillinger og veger i Skibotndalen (Ivguvuovdi), i Kittdalen (Čoalgedanvuovdi) med sidedaler og i Signaldalen (Čiekñalvuovdi) med sidedalene Stordalen og Parasdalen (Bárrasvuovdi). I den store fangeleiren "Mallnitz", øverst i Norddalen, ble det i krigens siste dager begått alvorlige krigsforbrytelser da 143 krigsfanger ble massakrert og lagt i massegraver.

Tyskerne lot bygge veger langs alle elvedalene og med krigsfanger som arbeidskraft. Vegene fra Kittdalen opp til og rundt Čazajávri og Govdajávri ble bygd i denne tida.. Vegen rundt vatna ble modernisert under vassdragsutbygginga, ellers ligger anleggene i Norddalen, Midterdalen, Sördalen, Parasdalen, Stordalen, Falsnes, osv. slik de ble forlatt i 1945.

I siste halvdel av 1980-tallet ble det som ledd i kald krig og "Frøylinja" bygd moderne forsvaranlegg i samme fjellområde. Kommandosentralen på Åsen skal være freda, utover det er vi ikke kjent med status i fredningsarbeidet vedr. kaldkrig anleggene.

I 2002 ble det tatt et initiativ vedrørende krigsminner i nord. Siden har Hæren m.fl. etablert det Krigshistoriske landskapet Narvik 1940 fram til Bardufoss, ferdigstilt og åpna i 2009. Nasjonale Festningsverk har tatt til med registreringer av krigsminner som kulturminner.

Kulturminneløypa "Lyngenlinja" og forsvarslinja går fra bunnen av Storfjorden gjennom fjelldalene til grensa skal inkludere forsvarsverkene i "Frøy-anlegget". Prosjektet er tenkt som et samarbeid mellom Hærens stab på Bardufoss, Storfjord kommune, Forsvarsmuseet.

Disse kulturminnene er ikke kartlagt eller verdivurdert av noen fagmyndighet, og er ikke tatt med i konsekvensutredningene.

Destinasjon for sport, turliv og naturturisme

Fjorden med dalene på begge sider; Steindalen, Elvevolldalen, Kjeldalen, Tverrdalen, Balsfjordeidet, Signaldalen, Kittdalen, Elsnedalen, Skibotndalen, og er eldoradoer som blir valfarta fra fjern og nær. Nabodalen Tamokdalen forsterker destinasjonen. Kommunens omdømme som turmål for tilreisende, fra Tromsø, Sør-Norge, Sverige og Finland har et mangfold av fasetter som overhode ikke er vurdert i søknadene. Områdets betydning for kulturbasert friluftsliv, eller som ferdselsåre og tradisjonell atkomst til fjellet er ikke godt nok dokumentert. Det gjelder for de dimensjonene som er omtalt overfor, samt for de mer tradisjonelle friluftsliv- og sportstema. Se nedenfor.

Terrengsykling. Lavkarittet er et stort årlig sykkelritt som går over fjellet mellom Hatteng og Skibotndalen. Rittet foregår på veger bygd av krigsfanger i 1944 og 45. Informasjon om rittet og løypetrasé finner du på <http://lavkarittet.no/>. Utover dette kan vektlegges at området er populært for terrengsyklismen som er i sterk økning her i regionen, og som vil være en viktig ressurs for turisme basert på fysisk aktivitet og natur. Den uberørte og dramatiske naturen er en viktig del av opplevelsen og promoteringa av sykkelporten.

Fiske. Vassføringa i Skibotnelva er redusert, og den og Signaldalselva er smitta av Gyrodactylus. Dette gir de mindre elvene større verdi, selv om fisket foregår i mindre skala.

Bærplukking. Om høsten blir Storfjorden invadert av bærplukkere og folk fra Tromsø og hele Troms. Det er bringebærskogene og tyttebærforekomstene som er ressursen.

Fjellvandring. For vandring i DNTs hytte til hytte-system i fjellet er Parasdalen hovedinnfallsporten fra fjorden.

Det går også en gammel ferdselsveg fra fjorden ved Salmenes via Elsnedalen og Norddalen til Govda påå på vidda. Elsnedalen er en spesiell dal med lange tradisjoner. Den gamle hestevegen er ikke kjørbær med motoriserte farkoster, og dalen er derfor bevart som et område for de som ferdes til fots. Oppe i dalen er et gammelt samisk leirsted som er et skatta turmål for mange.

De siste fem - ti år har toppturer blitt en framtrekande og rasktvoksende form for friluftsliv i Troms. Falsnesfjellet, Riehpi, Horsnesfjellet og Hatten, sør for Hatteng men i samme landskapet: Otertinden, Mannfjellet, Markusfjellet og Parastinden – alle kjente toppturmål, sommer som vinter. I Falsnesfjellet følger man Bohlmannvegen. Otertinden, for øvrig kalt for Norges Matterhorn, har i mange mannsaldr vært et av Norges mest fotograferte fjellmotiv.

Klatring foregår både i fjellet og vinterstid i frosne fosser. Fosser som Markusfossen og andre er viktige ressurser for isklating, en voksende sport der utøverne reiser langt for å utøve aktiviteten.

De samla konsekvensene for folkehelsa, framtidig friluftsliv og geoturisme er ikke vurdert.

Geologi – ressurs og risiko

Geologien i Lyngen/Storfjorden er særegen, som tatt ut av ei lærebok; høyalpint landskap med glasiale daler (U-daler, V-daler, hengende daler), dalsletter, sandurer, isbreer, isbreavsetninger og morenelandskap, bergartsformasjoner av glimmerskifer, marmor, dolomitt og leirskifer som sammen har skapt en rekke grotter, kløfter og dramatiske landskap.

Bratte fjell, skred og ur og mye marine sedimenter har store opplevelsesverdi, samtidig som det innebærer risiko. Skred og flom er normalt i ekstremisituasjoner. De siste årene har man pga. inngrep opplevd en rekke skred- og flomulykker som har tatt liv og medført store samfunnsmessige kostnader og tap. Dette må man ta lærdom av.

Geologi og risiko er mangelfullt utreda i søknadene. Før man evt. vurderer å tillate flere inngrep i denne unike naturen, er det behov for en omfattende geologisk kartlegging og analyse av berggrunn og grunnforhold i løsmasser i dalførene og strandsonen.

Naturmangfold – utvikling og verdiskaping

Universitetet i Tromsø og friluftsrådet har i flere år samarbeidet om med guidede vandringsarrangementer, tilrettelagte løyper og en digital kalender som ble starta opp i 2009, se Naturlos. Oppstartfasen har vært en suksess og samarbeidet mellom universitetet og friluftsrådet blir tatt videre, som Geopark med fokus på Naturmangfold. Det mangfoldige materialet i Storfjord landskapene er tema vi skal utvikle for læring og formidling, i skole og utdanning og overfor turfolk og turister.

Dette temaet kommer ikke fram i søknadene. Omsøkte utbygginger vil ødelegge attraksjonene og gjøre det lite uaktuelt."

Kommentarer til tilleggsuttalelser

Nordkraft AS/Fjellkraft AS har kommentert tilleggsuttalelsen fra Storfjord kommune i e-post datert 12.04.2011:

(...)

"Kommunen mener det bør settes krav om minstevannføring som er større enn "alminnelig lavvannføring". Fjellkraft mener størrelsen på slipp av minstevannføring bør settes på bakgrunn av en konkret vurdering i forhold til behovet som flora og fauna har på den berørte elvestrekning.

Ut over dette har vi ikke merknader til uttalelsen."

Nordkraft AS/Fjellkraft AS har kommentert uttalelsen fra friluftsrådet i brev datert 14.12.2010:

"Innledning

Vi viser til tilsendte uttalelse fra Ishavskysten friluftsråd for som angår våre prosjekt Elseselva, Vassdalselva og Larsbergelva i Storfjord. Fjellkraft har full forståelse for friluftsrådenes rolle i forhold til å sikre områder for utøvelse av alle typer friluftsliv.

Fjellkraft kommenterer konkret forhold i uttalelsen som vi mener er viktig.

Kommentarer

FR hevder:

"De omsøkte konsesjoner må sees i sammenheng med at det er planlagt utbygging av alle vassdragene rundt Storfjorden. I alt er det snakk om et 30-talls elver som i sum vil innebære massive inngrep. NVE har ikke lagt opp til en helhetlig vurdering av elver i samme vassdragsregion, men forholder seg til søknader om utbygging etter hvert som de kommer. Sumvirkningene av de mange inngrepene er ikke utredet, verken for naturen, landskapets kulturhistoriske betydning, for folkehelsen eller kommunens omdømme som reisemål."

FKs kommentar:

Her omtales inngrepene som "massive", noe som i de aller fleste tilfeller er svært misvisende når det gjelder småkraftverk.

Sumvirkningene er ikke særskilt utredet, men NVE har stort sett oversikt over aktuelle prosjekt og tar hensyn til dette i sin vurdering av de enkelte prosjekt. For øvrig mener vi det vil være svært vanskelig å gjennomføre slike utredninger som kan gi entydige føringer for behandlingen. Storfjord kommune har utarbeidet en kommunedelplan for småkraftverk. Elsneprojektet er ikke definert innenfor de vassdragene som har fått "rødt lys" i planen, og kommunen har ikke hatt vesentlige merknader til søknaden.

FR hevder:

"I og med at det i dag ikke er behov for å forsyne Tromssamfunnet med mer kraft, kan vi ikke se at det foreligger noen samfunnsmessig begrunnelse for å tillate noen av søknadene. Det kan ikke anses som forsvarlig med en forhasta søknads handtering i et landskap som dette og med manglende kartlegginger og beslutningsgrunnlag."

FKs kommentar:

Norske myndigheter og EU har klare målsettinger om realisering av ny fornybar energi. Dette er fastslått i ulike dokumenter og dette er det bred politisk enighet om. Dette er uavhengig om det lokalt ikke er behov for ny energi. FRs påstand er sterkt i strid med gjeldende føringer. I dag kom også signaler om at det er enighet om et svensk- norsk sertifikatmarked for fornybar energi fra 2012. Her presiseres målet om realisering av fornybar energi. Det meste av vannkraft vil realiseres i Norge.

Sertifikatordning:

"(Montel) Det blir et felles svensk-norsk marked for grønne sertifikater fra 1. januar 2012, ifølge en avtale som ble underskrevet i dag.

Målet er å bygge ut 26 TWh fornybar kraftproduksjon i Norge og Sverige mellom 2012 og 2020, ifølge energiministrene Maud Olofsson og Terje Riis-Johansen.

Det meste av vannkraften blir bygd i Norge, det meste av biokraften i Sverige, mens vindkraften blir jevnt fordelt mellom de to landene, sa Olofsson på en pressekonferanse i Stockholm.

En juridisk bindende avtale blir utarbeidet gjennom vinteren, sa hun."

Kraft er definert av myndighetene som en vare på lik linje med andre produkt som omsettes. Dette forholder produsentene seg til. Ut fra dette mener Fjellkraft at tanken om "seg selv nok" blir helt feil. Hva om man tenkte slik i produksjon og distribusjon av andre varer?

FR hevder:

"Som tilsatte i NVE selv har kommentert overfor oss, har NVE fått svært få høringsuttalelser i sakene i regionen. Dette har NVE valgt å ta til inntekt for at man har små verdier. Det er ikke tilfelle. Folk flest har et nært forhold til elvene, og det er mange forklaringer for tilsynelatende liten interesse. Dels har det vært en total mangel på offentlig debatt, dels er antallet saker så stort at folk føler seg maktesløse. Det har dessuten oppstått latente stemninger innad i bygdelagene mellom motstandere og tilhengere av utbygging av elvene. I Troms må vi vektlegge at det ikke fins etater og organisasjoner som har kapasitet til å håndtere denne sakstypen og den saksmengde som pågangen fra kraftbransjen innebærer. Avmakt blir et demokratisk problem. Først nå er det blitt offentlig oppmerksomhet og debatt Heretter kan medvirkning bli et reelt tema."

FKs kommentar:

Her mener vi at FR bommer totalt. Vi har hatt kontakt mot ulike lokalsamfunn og vi har vært gjennom flere høringsrunder med bl.a. offentlige møter. De som er i mot, gir som regel uttrykk for det. Vår erfaring fra mange prosjekt er det stikk motsatte av det som blir hevdet i uttalelsen. Det er motstanderne som "tar til ordet", mens de som er for, ikke sier noe. Vi mener derfor det er feil å påstå at liten motstand i høringen av prosjektene beror på "latente stemninger innad i bygdelagene". Vi sitter igjen med en oppfatning at det her konstrueres en større motstand enn det faktisk er.

Proessen ved behandling av vannkraftprosjekter er nedfelt i lov, forskrift og overordnede retningslinjer. Proessen er svært grundig sammenlignet med prosesser på andre inngrepstyper. NVE kjører disse prosessene "etter boka" og vel så det (ref. at denne uttalelsen blir tatt med til tross for at høringsfristen er utløpt for lengst).

Fjellkraft mener at mangel på offentlig debatt i stor grad organisasjoner, lokale myndigheter og enkeltpersoner må ta ansvar for. De siste 10 - 12 årene har dette vært debattert i pressa i ulike sammenhenger. Det er på ingen måte snakk om "julekvelden på kjerringa", selv om det kan virke slik.

FR hevder:

"Konsesjonssøknadene er ikke tilstrekkelig utreda, og det foreligger ikke et godt nok beslutningsgrunnlag. Det er behov for dokumentasjon og egne konsekvensvurderinger om

- De kulturhistoriske verdiene tilknyttet anleggene i Lyngenlinja og Frøyanlegget. Det må foretas registreringer av denne kategorien kulturminner i Norddalen, Midterdalen, Sørvalen og Kitdalen, samt i Signaldalen, Parasdalen og Stordalen før det foretas beslutninger om inngrep.*
- Verdien av de gamle ferdselsvegene og fjord- og vassdragsnaturen i Nils-Aslak Valkeapääs og Qvigstads kjente verk om samiske tradisjoner*

- *Visualisering av kvalitetene i landskapet*
- *Sårbare fjord- og høyfjells landskap*
- *Landskapets verdi for sport, friluftsliv og naturturisme*
- *Geologi - både i forhold til turisme og flom- og skredproblematikken*
Geologer ved UiT har bedt NVE om å ikke godkjenne utbygging av kraftverk i regionen.
- *Sumvirkningene de mange planlagte inngrepene med endra vassføring vil ha overfor naturmiljøet i fjorden, spesiell innafor Salmenes og i elvedeltaet Mælen - Kvesmenes*
- *Sumvirkningene for trivsel og folkehelsa og redusert omdømme som attraktivt reisemål*

FKs kommentar:

Vi mener at eneste reelle punktet her er "Sårbare fjord- og høyfjellslandskap" samt de punkter som kan omfatte landskapsmessige virkninger av visuelle fossefall m.v. Her er det tatt inn en del punkter som, etter vår vurdering, har sitt utspring i enkeltpersoners syn, faglig bakgrunn og særinteresser. Vi mener at mange prosjekt kan realiseres uten at de nevnte tema blir vesentlig berørt.

Etter justert prosjektplan for Elsneseelva, vil prosjektet etter vårt syn, ikke ha særlig negativ innvirkning på nevnte tema, dette gjelder også for Vassdalseelva.

Vår oppfatning er at NVE gjennomfører en grundig sluttbehandling av de ulike prosjektene før endelig vedtak fattes.

FR hevder:

"Selv om det i noen fagutredninger framheves stor konflikt til landskap, konkluderer alle konsekvensutredningene med at brukerinteresser/friluftsliv ikke vil bli påvirket i særlig grad, og at fordelene ved utbygging er større enn skadene og ulempene. Det er direkte misvisende.

Kraftutbygginger vil innebære omfattende tekniske inngrep med reguleringer, overføringer, inntak, demninger, rørgater, kraftstasjoner, veger, tippdeponier og nettilknytning, og med tilhørende endringer av vassføring og hydrografi i resipienten. Dersom det blir gitt klarsignal for utbygging av mange elver i samme område slik bildet ser ut på NVEs hjemmeside, vil attraksjoner bli sterkt berørt og opplevelsverdiene tilsvarende redusert."

FKs kommentar:

Fagutredningene gjennomføres av uavhengige rådgivere etter klassisk anerkjent metode og i tråd med NVEs retningslinjer.

Beskrivelsen "omfattende tekniske inngrep" er etter vår vurdering en generell overdrivelse hva angår tradisjonelle småkraftverk. Vår erfaring er at anleggene fremstår godt tilpasset omgivelsene noen år etter idriftsettelse gjennom revegetert vannvei, tilpasset stasjonsbygg og uteområde samt gjennomtenkt inntaksløkalisering og utforming.

FR hevder, vedlegg:

"Terrensykling. Lavkarittet er et stort årlig sykkelritt som går over fjellet mellom Hatteng og Skibotndalen. Rittet foregår på veger bygd av krigsfanger i 1944 og 45. Informasjon om rittet og løypetrase finner du på <http://lavkarittet.no/>. Utover dette kan vektlegges at området er populært for terrensyklismen som er i sterk økning her i regionen, og som vil være en viktig ressurs for turisme basert på fysisk aktivitet og natur. Den uberørte og dramatiske naturen er en viktig del av opplevelsen og promoteringa av sykkelporten."

FKs kommentar:

Slik vi kjenner til, går dette rittet i vesentlig grad på anleggsveier som er bygget i nyere tid i forbindelse med forsvarsaktivitet og kraftutbygging i Skibotn. Uten dette ville det ikke vært noe sykkelritt slik det fremstår i dag. Fjellkraft mener faktisk at anleggsveier fra kraftutbygging har vært med på å legge til rette for den økningen vi i dag ser skjer innen terrensykling og sykkel basert friluftsliv og turisme (ref. Sildvikutbyggingen og Skjomenutbyggingen i Narvik kommune).

Veiene fra krigen er selvsagt kulturminne, men vi mener at veiene fra krigen faktisk er "veier" og gjør at området ikke fremstår som så urørt som uttalelsen kan gi uttrykk for. Våre prosjekt vil uansett ikke påvirke veiene og bruken av dem.

FR hevder, Vedlegg forts.:

"Det går også en gammel ferdselsveg fra fjorden ved Salmenes via Elsnedalen og Norddalen til Govdapaåa på vidda. Elsnedalen er en spesiell dal med lange tradisjoner. Den gamle hestevegen er ikke kjørbær med motoriserte farkoster, og dalen er derfor bevart som et område for de som ferdes til fots. Oppe i dalen er et gammelt samisk leirsted som er et skatta turmål for mange."

FKs kommentar:

Fra lokalt hold har Fjellkraft fått kommentar til påstanden om at det samiske leirstedet er et "skatta turmål". Det hevdes at noen besøker dette stedet i løpet av et år.

Konklusjon

Uttalelsen fra Ishavskysten FR spenner svært vidt og er i stor grad en "svartmaling" av virkningene som realisering av småkraftverk generelt medfører."

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Fjellkraft AS har etter NVEs sluttbefaring fått utført en fiskeundersøkelse i Vassdalselva. Fra rapporten til Nordnorske ferskvannsbiologer gjengir vi:

"Innledning

Vassdalselva er ei sideelv til Signaldalselva i Storfjord kommune og munner ut i Signaldalselva ca. 20 km fra munningen i Storfjorden. I Vassdalselva ligger vandringshinderet ca. 1.4 km oppstrøms.

Planen går ut på å ta inn Vassdalselva på fjellet og føre vannmassene i nedgravde rør til en kraftstasjon som er plassert ca. 700 m nedenfor dagens vandringshinder.

I forbindelse med søknaden ble det gjennomført bonitering og elektrofiske fra hovedelva til vandringshinderet 11.09.09.

(...)

Bonitering

Fra vandringshinderet og ned til utløpet i Signaldalselva faller elva gjennomsnittlig 1%. Substratet i elva er ensartet, og består av grov grus og grus, samt et område (B) hvor det er mye sandbanker. Elvebunnen er derfor relativt flat, og steinene er golde, nesten uten begroing (Tabell 1).

Vannhastigheten er middels. Hele elva er grunn, uten dypere områder (kulper).

Fangst

Det ble fisket på 4 lokaliteter (Tabell 2). Det ble ikke fanget fisk.

Diskusjon/Konklusjon

Vassdalselva har til dels bra gytesubstrat, og kan dermed være aktuell som gyteområde for sjørøyebestanden i Signaldalselva. Vassdalselva mangler imidlertid kulper og er veldig grunn på hele strekningen, og det vil derfor være svært begrenset med standplasser for røya utenom gyteperiodene. Fisken kan imidlertid vandre opp fra hovedelva og gyte og så gå ned igjen. Det er imidlertid ikke brukbare oppvekstområder i Vassdalselva, siden den mangler skjul/strømbrytere. Ved elektrofiske ble det heller ikke fanget fisk.

Dersom det er mangel på gyteområder i hovedelva er det en mulighet for at denne sideelva benyttes i forbindelse med gyting. Det er imidlertid mindre sannsynlig at behovet er til stede.

Den eneste måte å skaffe seg sikker informasjon om dette, er imidlertid å plassere ei vandringsfelle i elva i gytetiden på høsten.”

Fjellkraft AS har etter befaringen justert plasseringen av inntak og utredet alternativ med øvre del av vannvei i tunnel i brev av 14.12.2010:

”Viser til NVEs sluttbefaring og senere e-post med krav om beskrivelse av nytt inntakssted og øvre del av vannvei i fjell.

Justert inntak

Inntaket forutsettes flyttet oppstrøms angitte inntakssted i konsesjonssøknaden. Dette ut fra det forhold at opprinnelig inntakssted vil medføre store terrengmessige inngrep for å få vannvei ut fra inntakskonstruksjon, samt at selve inntakskonstruksjon vil bli mer visuelt dominerende. Inntaket forutsettes flyttet opp til et noe flatere parti ved ca. kote 340.

Dette inntaksstedet ligger mer skjult i forhold til omgivelsene og vil gi en bedre utgang for vannveien. Vannveien kan enten etableres ved at røret legges på en sprengt hylle første del ut fra inntaket, eller ved boret hull gjennom fjellrygg på østsiden av inntaket.

Fjellkraft mener at begge alternativene kan gjennomføres med akseptable landskaps- og miljømessige konsekvenser.

En flytting av inntaket til området omkring kote 340 vil totalt sett gi en bedre inntaksløsning.

Økonomiske konsekvenser av ulike alternativer vannvei

Vannvei i fjell på den øverste strekningen inn mot inntaket vil bli et sted mellom ca. 350 m og ca. 550 m alt etter resultatet av grunnundersøkelser m.v. i detaljplanfasen. Kostnader for boret hull ligger i dag på ca. kr 12 000,- pr. 1m. levert Signaldal. Kostnaden for dette vil beløpe seg til et sted mellom kr 4,2 mill. og 6,6 mill. ut fra valgt lengde.

Komplett vannvei i grøft ligger i dag på ca. kr 7000,- pr. 1m. for dette prosjektet.

Dette gir en merkostnad på ca. kr 1,7 mill. og 2,8 mill. ved å legge øverste del av vannveien i fjell forutsatt fullprofilboring. Konvensjonell tunnel kombinert med opprømt pilothull, vil erfaringsmessig gi høyere kostnad enn dette.

Dette prosjektet har en oppgitt utbyggingskostnad i konsesjonssøknad på 26,3 mill. kr eller kr 3,51 pr. kWh. Dagens kostnadsnivå tilsier at utbyggingsprisen sannsynligvis vil ligge i underkant av kr 4,00 (30 mill.) med vannvei i grøft.

Lengste alternativ vannvei i fjell vil gi en utbyggingspris på ca 33 mill, eller kr 4,40 pr kWh.

Konklusjon

Fjellkraft mener ny lokalisering av inntaket vil gi en vesentlig bedre landskaps- og miljømessig løsning. Det vil etter vårt syn gjelde uansett om siste del av vannveien går i fjell eller etableres i grøft langs en sprengt adkomst langs elven inn til inntaket. Vannvei i fjell gir beste løsning, men forverrer økonomien i prosjektet vesentlig."

Reinbeitedistrikt 19/32T Lakselvdalen-Lyngsdalen opplyser i e-post av 16.09.2009:

"Distriktet har som berørt part og interesse i Vassdalselva kraftverk ikke fått saken til høring. Vi ønsker nærmere informasjon om søknaden og nærmere kartreferanse. Vassdalen er beiteområde og oppsamlingsområde for distriktet samt trekk- og flyttelei både om våren og høsten. Distriktet har oppsamlingsgjerde og merkeanlegg i Vassdalen. Forbigåelse av reinbeitedistrikt 19/32T anses om alvorlig brudd på Retningslinjer for små vannkraftverk - til bruk for utarbeidelse av regionale planer og i NVEs konsesjonsbehandling som er utgitt av Olje- og energidepartementet."

Reindriftsforvaltningen Vest-Finnmark opplyser i e-post av 23.09.2009:

"(...)

Har vært i kontakt med reindriftsforvaltningen i Troms og de kunne si følgende om dette området: Vassdalselva (vest for Signaldalen) er administrativt innenfor Könkämä Sameby sine områder. Rbd. 19/32T flytter forbi aktuelle område.

(...)"

Helligskogen reinbeitedistrikt v/advokat Geir Haugen skriver i e-post av 13.10.2011:

"Helligskogen rbd. har opplyst at de ikke er berørt av denne utbygging."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Nordkraft AS eies med 50,01 % av Narvik kommune, 33,33 % av Troms kraftforsyning og Energi AS, og 16,66 % av Hålogaland Kraft AS. Selskapet er medeier i flere selskap som har som formål å utvikle nye energiprosjekter. Nordkraft AS kjøpte i 2009 småkraftselskapet Fjellkraft AS og disponerer i alt ca. 755 GWh pr. år fra sju kraftverk. Selskapet har bedt om at en eventuell konsesjon meddeles Fjellkraft Produksjon AS. Dette er en formalitet uten betydning for saken.

Nordkraft AS satser også på utvikling av småkraftverk i egen regi og har så langt inngått en rekke avtaler om leie av fallrettigheter.

Om søknaden

Nordkraft AS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge og drive Vassdalselva kraftverk i Storfjord kommune i Troms fylke. Formålet med søknaden er å utnytte vannkraftpotensialet i elva for å framskaffe ny, fornybar energiproduksjon. Utbyggingen vil gi inntekter til selskapet, grunneierne og kommunen, samt oppdrag til lokale bedrifter.

Beskrivelse av området

Vassdalselva drenerer dalføret østover fra vannskillet mot Tamokdalen og mellom Istind (1399 moh.), Signalhøgda (572 moh.) og Vassdalstind (1467 moh.). Elva renner fra Vassdalen, som er en hengende dal i fjellmassivet mellom Balsfjordeidet og Signaldalen, ut i Signaldalselva ca. 20 km oppstrøms hovedelvas utløp i Storfjorden. Nedbørfeltet til Vassdalselva har flere små breer og et høytliggende mindre vatn på kote 960, men ingen store innsjøer, slik at avrenningen skjer raskt. I dalsiden renner elva sydøstover i stryk og fosser i bekkekløfter, men den er lite eksponert i landskapet utenom Vassdalsfossen som ses godt fra gårdsbruket Nymo i Signaldalen. Nederst i lia dreier elva nordover, og i dalbunnen flyter den rolig gjennom ung flommarkskog på tidligere husdyrbeite.

Berggrunnen i området består av metagråvakke og glimmerskifer med stedvis innslag av kalkholdig fjell. Terrenget er dekket av tynn morene i høyereliggende partier, med tykkere morene og breelvavsetninger lenger nede i Signaldalen. Dette gir opphav til en variert flora i bekkekløftene, men ellers er området dominert av fjellbjørk, og lavalpin fjellhei som preges av reinbeiting. Skoggrensen ligger på ca. kote 350. I nedre del av dalsida domineres skogen av furuskog av bærlyngtype på nordsiden av elva.

Nede i Signaldalen er det spredt gårdsbebyggelse, men grasproduksjonen på jordene til de to nærmeste gårdsbrukene Nymo og Vassdal høstes av gårdsbruk lenger nede i dalen. En traktorvei som brukes av terrenggående kjøretøy, går fra Vassdal i store slynger opp dalsiden fra området der kraftstasjonen planlegges og følger stien på langs nordsiden av Vassdalselva opp til en oppsamlings- og merkeplass for rein ovenfor kote 200 på samme side av elva. En trasé for snøscooter fra Parasdalen følger deler av veitraseen og fortsetter nordvestover til Mortensdalen som en del av ei rundløype fra Oteren.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Det er ingen tyngre tekniske inngrep i Vassdalselva eller nedbørfeltet til det planlagte kraftverket, men et gårdsbruk og en utskilt boligeiendom har et felles anlegg for vannforsyning fra elva på utbyggingsstrekningen. Fylkesvei 865 og 22 kV-linja gjennom Signaldalen ligger henholdsvis ca. 400 m og ca. 550 m øst for tomte til kraftstasjonen.

Teknisk plan

Etter NVEs sluttbefaring har Fjellkraft AS utredet alternativer med øvre del av vannveien lagt i tunnel og flytting av inntak oppstrøms med 5 høydemeter. Dette omtales og vurderes i NVEs videre saksbehandling av prosjektet. Opprinnelig plassering av inntaket er frafalt.

Reguleringer

Det er ikke planlagt reguleringer.

Overføringer

Det er ikke planlagt overføringer.

Inntak

Inntaket vil bli plassert ca. 50 m oppstrøms den øvre bekkekløfta ved ca. kote 340 etter justert plan. Dammen antas å bli lavere enn 6-8 m og kortere enn 25-30 m, som opprinnelig omsøkt, og planlegges utført i betong med fritt overløp og tapperør for slipp av minstevannføring.

Rørgate

I følge søknaden skal det 1070 m lange tilløpsrøret med diameter på 900 mm graves/sprenges ned på nordsiden av elva. Alternativt har søker utredet å legge øvre del av vannveien i en 350-550 m lang tunnel med påhugg mellom kotene 320 og 275.

Kraftstasjon

Stasjonen blir plassert ved vestbredden av Vassdalelva med utløp ved kote 87 ca. 200 m vest for fylkesvei 865 gjennom Signaldalen. Bygningen får et areal på 75 m² og blir stedstilpasset omgivelsene. En kort avløpskanal fører vannet tilbake til elva. Installert nominell effekt blir 4,0 MW ved en største slukeevne på 2,0 m³/s. Minste slukeevne blir 0,10 m³/s. Til sammenlikning har søker beregnet middelvannføringen til 0,55 m³/s og alminnelig vannføring til 34 l/s ved kraftverksinntaket.

Elektriske anlegg

Generatoren får en ytelse på 4,5 MVA og en spenning på 6,6 kV. Transformatoren får en omsetning på 6,6 kV/22 kV. Tilknytningen til det lokale 22 kV-nettet vil bli med en 600 m lang jordkabel som må krysse Vassdalelva og fylkesveien.

Veier

Atkomstveien til kraftstasjonen blir en ca. 500 m lang ny avgreining fra fylkesveien som stedvis vil følge dagens traktorvei. I rørtraseen vil det bli bygd en midlertidig anleggsvei. Traktorveien opp lia og traseen for scooter/terrenggående kjøretøy langs nordsiden av Vassdalselva planlegges brukt som permanent atkomst til inntaket.

Massetak og deponi

I søknaden er det ikke omtalt behov for massetak. Overskuddsmassene vil bli plassert lokalt, men tunnelalternativ på øvre del av vannveien medfører større massevolum enn rør lagt i grøft.

Hydrologisk grunnlag

Kraftverket vil utnytte tilsiget fra et nedbørfelt på 15,8 km² som har en breandel på 6,5 % og en ubetydelig effektiv innsjøprosent. Middelvannføringen ved inntaket er beregnet til 0,55 m³/s. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende sommerflom i juni og juli. Laveste vannføring opptrer gjerne i perioden november-april. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 52 og 28 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 34 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,00 m³/s og minste slukeevne 0,10 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 40 l/s i perioden 01.05. til 30.09. Ifølge søknaden vil dette medføre at 76 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Søker har gjort en detaljert kontroll og beregning av det hydrologiske grunnlaget og funnet at normalavrenningen fra nedbørfeltet til kraftverket stemmer godt overens med spesifikke avløpstall fra NVEs avrenningskart for 1961-90. Det er ikke foretatt avløpsmålinger i Vassdalelva. Ved å kombinere avløpsdata fra målestasjonene 205.6 Didnojkakka og 211.1 Langfjordhamn for ulike deler av nedbørfeltet har søker laget en tilsigsserie for perioden 1981-2005 som er brukt til å beregne karakteristiske lavvannføringer og kraftproduksjon. NVE vil bemerke at avløpskartet har en usikkerhet på +/- 20 % og usikkerheten kan være større for små felt enn store felt, samt at alle beregninger på basis av andre målte vassdrag er beheftet med feilkilder.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Vassdalselva kraftverk til ca. 7,5 GWh fordelt på 0,7 GWh vinterproduksjon og 6,8 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene blir 30 mill. kr og utbyggingsprisen 4,00 kr/kWh oppjustert til prisnivå 2010. For det justerte alternativet med øvre del av vannvei i tunnel er kostnadene estimert til 33 mill. kr med samme prisnivå. Dette gir en utbyggingspris på 4,40 kr/kWh.

Arealbruk og eiendomsforhold

Utbyggingen vil kreve et midlertidig arealbeslag på 20 dekar hvorav størsteparten består av et 20 m bredt belte der skogen må ryddes i rørtraseen. Permanent behov til dam, inntaksbasseng, atkomstvei og tomt til kraftstasjon vil i følge den justerte søknaden være 7 dekar. En permanent kjørevei i slynger opp den bratte lia til inntaket, slik kommunen forutsetter i sin første høringsuttalelse, vil kreve et areal på ca. 10 dekar.

Søker har inngått avtale med grunneiere til gnr./bnr. 54/15 og 54/8 og disponerer de rettighetene som er nødvendig for å bygge og drive kraftverket.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Utbyggingsområdet er definert som LNF-område i kommunens arealplan. Det innebærer et generelt byggeforbud, og det må søkes om dispensasjon for å bygge kraftverk.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er under grensen for behandling i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Med utgangspunkt i inntaket på kote 340 blir endringene av INON-arealene: 2,3 km² fra villmarkspreget område (>5 km fra inngrep) til inngrepsfri sone 1 (3-5 km fra inngrep), 2,4 km² fra sone 1 til sone 2 (1-3 km fra inngrep) og 1,1 km² bortfall av sone 2.

Nasjonale laksevassdrag

Signaldalselva og Vassdalselva er ikke med blant slike vassdrag.

Andre verneområder

Prosjektet berører ingen verneområder.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Troms fylkeskommune har ikke utarbeidet regional plan for småkraftverk.

Storfjord kommune vedtok sin småkraftplan 07.09.2009 der 33 prosjekter er listet opp og tematisk konfliktvurdert av SWECO AS. I planen er Vassdalselva kraftverk plassert i konfliktkategori 4 (fargekode grønn) som beskrives å ha lavt konfliktnivå og trolig realiserbart forutsatt lønnsomhet.

Storfjord kommune vedtok 27.09.2011 å rullere sin delplan for småkraftverk og har hatt den til offentlig ettersyn i perioden 15. oktober til 15. november 2011. NVE henstilles til å avvente ytterligere behandling av innkomne konsesjonssøknader fra Storfjord til etter rulleringen.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven, kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt til lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. Da kommunen vedtok å lage en småkraftplan, valgte NVE å avvente sluttbehandling av søknaden inntil planen ble vedtatt 07.09.2009. Könkämä sameby og Tamok/Rosta reinbeitedistrikt ble dessverre ikke tilskrevet av NVE i høringsrunden som berørt part, men samebyen har gitt uttalelse via Reindriftsforvaltningen. Under et møte i Kautokeino den 03.03.2009, som NVE holdt for reindriftsinteresser i Nord-Troms og Finnmark, deltok også representanter for Könkämä sameby. Under dette møtet ble flere vannkraftprosjekter i området gjennomgått, deriblant søknaden for Vassdalselva kraftverk.

NVE var på befaring i området den 20.08.2009 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, reindriftsforvaltningen, Statens vegvesen, reinbeitedistriktet (samebyen) og grunneier. Etter befaringen har kommunen og Fylkesmannen sendt tilleggsuttalelse. Sametinget holdt egen befaring for undersøkelse av samiske kulturminner. NVE ble i ettertid gjort oppmerksom på at Ishavskysten friluftsråd var utelatt i høringsrunden, og det har sendt egen uttalelse. Alle høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar. Nedenfor følger en oppsummering av uttalelsene.

Storfjord kommune anbefaler konsesjon og forutsetter at anleggsveien langs rørledningen får en standard slik at den kan brukes til skogsdrift. Reindriftens rettigheter, øvrig bruk og vedlikehold av veien må avklares mellom grunneiere og bruksberettigede før arbeidet starter. Hvis det blir isproblemer nedenfor kraftverket, må tiltak utredes og avtales. Scooterløypa må kunne bruke eller tilpasses anleggsveien. Prosjektet er i henhold til kommunens delplan for småkraftverk, men ikke til arealplanen, så det må søkes om dispensasjon. Vei og rør må følge samme trasé i størst mulig grad av hensyn til landskap og inngrepsfri natur. Det bør slippes minstevannføring over alminnelig

lavvannføring i juli og august. Konsekvensene av redusert vannføring for fjellfloraen i bekkekløfta bør følges opp av botaniker for kunne sette i gang tiltak for å opprettholde biologisk mangfold og opplevelsen av området.

Fylkesmannen i Troms går ikke i mot utbyggingen som vil redusere inngrepsfri natur og landskapsverdier. Det er ikke påvist verdifulle arter eller miljøer, men floraen i bekkekløftene vil bli negativt påvirket av tiltaket. Anadrom strekning i Vassdalselva fortsetter 600 m overfor planlagt plassering av kraftstasjon. Undersøkelse av fisk og bonitering av elva mangler oppstrøms stasjonen slik at elvas verdi for fisk er usikker. Elva er lite synlig på avstand, men høres og ses godt fra stien og traktorveien langs utbyggingsstrekningen. Konsekvensene for friluftsliv og andre brukerinteresser vurderes å være små til middels store. Dersom det blir gitt konsesjon, må det settes vilkår om minstevannføring og skånsomt anleggsarbeid.

Etter NVEs sluttbefaring ber fylkesmannen om at det blir gjort en fiskeundersøkelse fra nederste foss i Vassdalselva til utløpet i Signaldalselva og en utredning av nytt inntak med rørutføring i tunnel.

Sametinget har befart området og ikke funnet automatisk fredete samiske kulturminner, men viser til kulturminneloven § 8.

Universitetet i Oslo, Tromsø museum, har ingen merknader til søknaden da det ikke finnes registrerte kulturminner i tiltaksområdet, og sannsynligheten for konflikt med kulturminner under vann vurderes som liten.

Ishavskysten friluftsråd (interkommunalt samarbeidsforetak opprettet i 2007 for Balsfjord, Karlsøy, Tromsø, Lyngen og Storfjord kommuner) har gitt felles uttalelse til flere prosjekter i Storfjord kommune og ber NVE avslå søknadene eller utsette behandlingen til det foreligger et bedre beslutningsunderlag. Friluftsrådet mener at prosjektene må sees i sammenheng og at sumvirkninger av inngrep og endret vassføring må utredes for friluftsliv, reiseliv, kultur- og naturmiljø, landskap, folkehelse, trivsel, resipient og spesielt for naturmiljøet i vannet innenfor terskelen i Storfjorden. Kravet i Vanddirektivet om god miljøtilstand i vann, både vassdrag, grunnvann og kystvann må ivaretas. Hvis mange elver bygges ut i samme område, vil attraksjoner bli sterkt berørt og opplevelsesverdiene tilsvarende redusert.

Reindriftsforvaltningen Troms går i utgangspunktet imot at det gis konsesjon og forventer at konsekvensene for reindrift blir utredet. Beskrivelsen av samiske interesser i søknaden er ikke i samsvar med uttalelsen fra Könkämä sameby. Småkraftverk medfører at det bygges anleggsveier som åpner opp uberørte, sammenhengende områder og representerer en "bit-for-bit"-utbygging av reinbeiteområdene. Det er vanskelig å håndheve restriksjoner som stenging av anleggsveier for allmenn ferdsel. Reindriftsforvaltningen etterlyser en regional plan for småkraftverk for fylket for å gjøre en samlet vurdering av virkningene for reindrift.

Statens vegvesen, Region nord, ber om tilbakemelding på trafikkmengden som ventes i anleggs- og driftsperioden på tilknytningen til fylkesvei 321. Vegvesenet har ingen merknader til adkomsten til anlegget fra traktorveien.

Troms Kraft Nett AS viser til at de har undersøkt tilknytningen av småkraftverket til distribusjonsnettlet sammen med øvrige kjente prosjekter i Storfjord og beskrevet resultat i egen rapport som NVE har fått tilsendt tidligere.

Könkämä sameby opplyser at tiltaket berører et viktig beiteområde for rein. Ved en eventuell konsesjon må lages en utbyggingsplan som tar hensyn til reindriftens behov der samebyen tas med tidlig i planprosessen for å få en oversikt over hvordan tiltaket vil påvirke reindriftsnæringen og hvor

avbøtende tiltak må diskuteres sammen. Samebyen krever erstatning for tapt beite, skremseffekter for reinen og merarbeid. Anleggsveien må stenges med bom for å unngå forstyrrende trafikk, men kunne brukes til reindriften. Samebyen må få garanti for at den kan fortsatt utføre en funksjonell reindrift som en del av samekulturen som har en særskilt beskyttelse.

Reinbeitedistrikt 19/31 T Lakselvdalen-Lyngsdalen uttaler at de som berørt part ikke har fått saken til høring. Vassdalen er beite- og oppsamlingsområde samt trekk- og flyttlei om våren og høsten. Distriktet har oppsamlingsgjerde og merkeanlegg i Vassdalen. Forbigåelse av reinbeitedistriktet anses som et alvorlig brudd på Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk som NVE skal bruke i sin saksbehandling.

Kurt-Are Nymo, gnr/bnr 54/37, er positiv til utbygging da dette vil styrke næringsgrunnlaget på naboeiendommen og elektrisitetsforsyningen i området. Gården har felles beiterett i utmarka med 54/15 Vassdal. Vassføringen i Vassdalselva ved inntaket til gårdens vannforsyning må være tilstrekkelig for å ivareta dagens og framtidig behov. Alternativt må utbygger bekoste ny vannforsyning med minst samme kvalitet og kapasitet. Bortfall av fossen i Vassdalselva vil bli et visuelt tap for beboerne på Nymo, men det aksepteres for å få en bedre kraftforsyning i området.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempen

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 7,5 GWh i ny årlig, fornybar energiproduksjon.
- Tiltaket vil gi inntekter til grunneiere, søker og kommunen.
- Tiltaket vil gi lokal næringsaktivitet og kan bidra til å opprettholde bosetning.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Vassdalselva.
- Vei til inntaket kan gi økt forstyrrelse for reindriften
- Redusert vannføring vil få negativ virkning på flora i bekkekløftene, landskap og friluftsliv.

NVEs vurdering

Fjellkraft Produksjon AS søker etter vannressursloven § 8 om å bygge og drive Vassdalselva kraftverk i Storfjord kommune, Troms. Kraftverket skal etter justerte planer utnytte et fall på 253 m og kommer til å påvirke en elvestrekning på 2050 m. Anlegget er planlagt med en installert effekt på 4,0 MW og vil i et normalår produsere 7,5 GWh. Utbyggingen vil gi inntekter til selskapet, grunneierne og kommunen, samt oppdrag til næringslivet.

Ut fra høringsuttalelsene synes det som om konfliktene er knyttet til biologisk mangfold, landskap, reindrift i et inngrepsfritt og villmarkspreget dalføre og samlet belastning av mange mulige småkraftutbygginger for disse temaene og naturbasert turisme i Storfjord kommune.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Nedbørfeltet til kraftverket ligger mellom kotene 340 og 1516 og har en medianhøyde på ca. kote 800. Største slukeevne tilsvarer 367 % av middelvannføringen. Søker har foreslått å slippe en minstevannføring på 40 l/s om sommeren. Dette vil gi en restvannføring på ca. 130 l/s rett nedstrøms

inntaket i gjennomsnitt over året, men dette fordeles til perioder med overløp. Om lag 76 % av tilsiget blir fraført på utbyggingsstrekningen.

Med inntak på kote 340 kan det være overløp over dammen 27 dager i et middels vått år, hovedsaklig i flomperioder i juni og juli. Vannføringen vil være under av minsteslukeevne i 167 dager slik at kraftstasjonen må stanse, og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Dette vil stort sett skje om vinteren, og elva vil da ha naturlig lavvannføring. Tilsiget fra det 2,4 km² store restfeltet nedenfor inntaket vil i gjennomsnitt bidra med 65 l/s til vannføringen rett oppstrøms kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er høy, og den vil frata vassdraget mye av naturlig vannføringsdynamikk utenom flomperiodene.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

I perioder da kraftverket kjører og det er lite vann tilbake i elva, vil vanntemperaturen på utbyggingsstrekningen bli marginalt høyere om sommeren og lavere om vinteren. Lokalklimaet i bekkekløftene kan bli litt gunstigere i vekstsesongen når mye av det kalde smeltevannet er fraført elveleiet.

Om vinteren er lufttemperatur og vannføring normalt stabilt lav slik at kjøying av lokalt tilsig ovenfra i bergveggene i den bratte elvekløfta forventes å bli som før utbyggingen. I kuldeperioder kan redusert vannføring føre til tidligere islegging om høsten og øke faren for bunnfrysing i elva på fraført strekning. Forskjellen vil bli motsatt nedenfor kraftstasjonen, men vil trolig ikke være merkbar. Det er ikke kjente problemer med isgang i vassdraget, og isdannelse antas ikke å skape problemer for driften av kraftverket som må stå om vinteren pga. lite tilsig. Elva har da naturlig lav temperatur og islegging.

Grunnvann, flom og erosjon

Grunnvannstanden langs den bratte delen av utbyggingsstrekningen vil etter vårt syn ikke bli påvirket etter fraføring av vann vår, sommer og høst. Nede i dalbunnen mates grunnvannsmagasinet av overflatevann når det er vått med høy vannstand og vannføring i elva. I tørre perioder med lite vann i elva, vil grunnvannsmagasinet mate elva. Om vinteren står kraftverket slik at grunnvannsmagasinet da vil tilføre elva naturlig lavvannføring.

Store flommer og høye vannføringer vil bli noe dempet når kraftverket kommer i drift da største slukeevne er stor. Flomforholdene nedenfor kraftstasjonen vil etter NVEs syn være uendret etter en utbygging.

Erosjonsforholdene langs elva forventes ikke å bli endret av utbyggingen. Under byggeperioden kan det bli erosjon i rørtraseen og langs anleggsveien når løsmassene i lia blir overmettet under kraftig snøsmelting og intense nedbørsituasjoner om sommeren og høsten. Forebyggende og avbøtende tiltak vil være god drenering og rask tilbakeføring og revegetering av traseene dersom det blir gitt konsesjon.

Naturmangfold

Vassdalselva er lite påvirket, og øvre del av utbyggingsstrekningen ligger i kanten av et inngrepsfritt område med villmarkspreget. Undersøkelsen av biologisk mangfold, som er utført av Miljøfaglig Utredning AS med feltarbeid 26.06.2006, har påvist tre lokaliteter av den prioriterte naturtypen bekkekløft på utbyggingsstrekningen, hvorav en (hovedfossen) med verdi B – viktig og to (øvre kløft og nedre foss) med verdi C – lokalt viktig. Ved bekkekløfta med verdi B danner elva en over 10 m høy foss som er omgitt av høye bergvegger, men typiske fosserøksamfunn mangler. På fuktige steder med langvarig snø- og isdekke er det fjellplanter som dominerer i rasmark og bergvegger i den velutviklede

kløfta. De to andre bekkekløftene med verdi C er grunnere og har lavere fossefall, men nedre foss i Vassdalselva er likevel markert.

I bekkekløftene er det funnet karplanter på rødlista fra 2006, grynsildre, grannsildre, marinøkkel og issoleie samt (antatt) alperubblom, alle fjellplanter med status nær truet (NT). På en gammel bjørk nord for elva ble laven rustdoggnål (NT) påvist. De to førstnevnte karplantene og laven er fortsatt på rødlista fra 2010 og omtalt nedenfor. Potensialet for funn av flere verdifulle miljøer og rødlistearter er vurdert å være til stede, primært for karplanter og rovfugl, men neppe mange og høyt rødlistede arter.

Kraftstasjonen, rørgata og inntaksdammen vil ifølge undersøkelsen i liten grad påvirke naturverdiene utover reduksjon i inngrepsfrie områder og areal med villmarkspreg. Ved å flytte inntaket 50 m oppstrøms til kote 340 blir ikke den øvre bekkekløfta berørt av rørutføringen. Utbyggingen er vurdert å ha middels negativt omfang og konsekvens på naturmiljøet.

Ifølge småkraftplanen til Storfjord kommune, som er laget av SWECO AS i 2008, er prosjektområdet vurdert å ha middels til stor verdi og konsekvens for biologisk mangfold. Konsulenten mener at bergrunnen med glimmerskifer gir sannsynlighet for stort artsmangfold.

Kommunen uttaler i likhet med anbefalingen fra biomangfoldrapporten at virkningene på fjellfloraen i bekkekløfta bør følges opp av fagkyndig botaniker slik at det kan settes i gang eventuelle ekstratiltak for å opprettholde det biologiske mangfoldet. Det må slippes minstevannføring i juli og august. Fylkesmannen skriver at det ikke ble påvist verdifulle arter eller miljøer som blir direkte påvirket av utbyggingen, men at floraen i bekkekløftene er indirekte avhengig av vannføringen og vil bli negativt påvirket av en utbygging. Vesentlige vilkår ved en konsesjon blir slipp av foreslått minstevannføring og skånsom utførelse av anlegget.

NVE vurderer at fraføring av elvevann vil redusere fossespruten lokalt slik at forekomsten av de mest fuktighetskrevenne artene kan bli mindre og endre seg mot mer tørketålende arter. Minstevannføring vil ikke kunne avbøte forholdene i særlig grad for disse. Sigevannet fra ovenforliggende terreng til de høye bergveggene i kløfta vil ikke bli forandret av utbyggingen. Bergvegetasjonen blir derfor ikke påvirket av vannføringsreduksjonen. Samlet vurdert blir konsekvensene for naturmangfoldet middels negativ.

Avbøtende tiltak for biologisk mangfold vil etter vårt syn være å begrense inngrep og masseforflytning mest mulig, tilpasse inntaksdammen til terrenget og revegetere rørtraseen og andre midlertidige anleggssteder etter byggeperioden. I tillegg må det slippes minstevannføring hele året for å bevare livsmiljøet for vannlevende og -tilknyttede arter.

Fisk og ferskvannsbiologi

Ifølge søknaden fra 2008 er den berørte elvestrekningen ikke gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk, men det finnes stedegen ørret. I kommunens småkraftplan står det at innlandsfisk kan forekomme i Vassdalselva, men at den har liten verdi. En utbygging vil derfor ha liten konsekvens. Fylkesmannen antar at den 600 m lange anadrome strekningen oppstrøms kraftverket har såpass betydning at en utbygging vil ha visse negative konsekvenser for fisk. I tilleggssuttalelsen mener Fylkesmannen at det er et visst potensial for fisk ovenfor kraftstasjonen og ber om at gyte- og oppvekstforholdene på anadrom strekning i Vassdalselva avklares. I vedlegget til uttalelsen fra Ishavskysten friluftsråd til flere småkraftprosjekter i Storfjord kommune er det bl.a. nevnt at Signaldalselva er infisert av Gyrodactylus, men dette er ikke nevnt i søknaden, fiskeundersøkelsen, andre uttalelser eller bekreftet av Fylkesmannen. Vassdalselva renner ut i Signaldalselva ca. 700 m nedstrøms planlagt plassering av kraftstasjonen.

I fiskeundersøkelsen, som ble utført av Nordnorske Ferskvannsbioleger i 11.09.2009, ble den 1,3 km lange elvestrekningen fra samløpet med Signaldalselva opp til vandringshinderet bonitert. Gjennomsnittelig fall på denne delen av elva er 1 %, og vannhastigheten er middels. Hele strekningen er grunn uten kulper. Substratet er ensartet og består av grov grus og grus, men det finnes et område hvor det er mye sandbanker. Elvebunnen er derfor relativt flat, og steinene er golde og nesten uten begroing. Det ble elektrofisket på 4 lokaliteter, men ikke fanget fisk.

Vassdalselva har til dels bra gytesubstrat, og kan dermed være aktuell som gyteområde for sjørøyebeholden i Signaldalselva, men den mangler imidlertid kulper og er veldig grunn på hele strekningen. Det vil derfor være svært begrenset med standplasser for røya utenom gyteperiodene. Fisken kan imidlertid vandre opp fra Signaldalselva og gyte og så gå ned igjen. Det er imidlertid ikke brukbare oppvekstområder i Vassdalselva, siden den mangler skjul/ strømbrytere. Ved elektrofiske ble det heller ikke fanget fisk. Dersom det er mangel på gyteområder i Signaldalselva, er det mulig, men lite sannsynlig, at Vassdalselva benyttes i forbindelse med gyting. For å skaffe sikker informasjon om dette, må det plasseres ei vandringsfelle i elva i gytetiden på høsten.

NVE vurderer at elva har liten verdi i tråd med retningslinjene for små vannkraftverk fra Olje- og energidepartementet (2007). Plassering av kraftstasjonen på kote 87 vil berøre om lag 600 m av den 1,3 km lange potensielle anadrome strekningen i Vassdalselva som er grunn. Denne er relativt kort i forhold til Signaldalselva der vandringshinderet for sjøvandrende fisk ligger ca. 26 km opp fra sjøen, dvs. 6 km oppstrøms samløpet med Vassdalselva. Selv om det ikke ble fanget fisk i undersøkelsen på høsten, kan elva likevel ha noe fisk under den primære oppgangen av sjørøye i flomperiodene i juni og juli. Avbøtende tiltak for eventuell fisk og ferskvannsbioologi vil være slipp av minstevannføring som gir tilstrekkelig vannhastighet og –dekning på anadrom strekning.

Flora og fauna

Ifølge undersøkelsen av biologisk mangfold ligger Vassdalen stort sett i nordboreal vegetasjonssone der øvre del kommer opp i lavalpin sone. Tiltaksområdet er plassert i overgangen mellom oseanisk og kontinental vegetasjonsseksjon og er skogkledd opp til ca. kote 350. Karplante-, mose- og lavfloraen i furu- og bjørkeskogen langs de planlagte traseene for vei og tilløpsrør består av vanlige, trivielle arter. Langs elveleiet i bekkekløftene er det ikke funnet truede arter av moser og lav, og potensialet for funn av slike er vurdert å være lavt. Det er lokale innslag av småbregne- og høgstaudekog i elvekløfta på utbyggingsstrekningen. Sistnevnte er en prioritert vegetasjonstype som krever dyp, næringsrik jord med friskt, oksygenrikt sigevann fra ovenforliggende terreng. De aller mest fuktighetskrevede staudeartene finnes nær fosser og får sannsynligvis fuktighet fra fossesprøyt.

Grynsildre (NT) er sjelden i sentrale fjellstrøk i Sør-Norge (Jotunheimen-Dovrefjell-Trollheimen) og meget sjelden i midtre fjellstrøk (Tydal, Meråker, Røyrvik), men fortsatt nokså vanlig fra sør i Nordland til midt i Finnmark og mer sparsom i Øst-Finnmark. Det er i hovedsak en arktisk art som er knyttet til sene og ofte overrislete snøleier og snøleiemyrer på baserik grunn. Disse voksestedene går nå tilbake i fjellet ved uttørking og gjengroing på grunn av klimaendring.

Grannsildre (NT) er fortsatt vanlig i store deler av fjellkjedene, vesentlig på mellomalpint nivå, der den er knyttet til overrislete snøleier og andre fuktige, kalde habitater. Den er gått tilbake eller forsvunnet i flere lavfjellsområder, trolig på grunn av temperaturøkning.

Biomangfoldrapporten omtaler bl.a. på side 17 at det finnes flere kravfulle og nokså kalkkrevende fjellplanter som ulike arter av rublom og sildre i bekkekløfta. Ettersom artsbestemmelsen av alperublom (*Draba fladnizensis*, LC) kan være usikker og karplanten er tatt ut av rødlista 2010, nevner

vi at de øvrige artene i *Draba*-slekten som er registrert, berg-, skred- og snørublom, heller ikke er truet. Flere av de andre *Draba*-artene som gull-, lapp-, polar- og tundrarublom, er oppført som nær truet (NT) og mens andre står høyere opp på rødlista. Ingen av disse er påvist i bekkekløftene.

Rustdoggnål (NT) vokser i rike og fuktige skogtyper, granskoger, bjørkeskoger og edelløvskoger på gamle trær, eller hogstubber. Den finnes over store deler av landet og selv med mange nye funn de senere år, er mørketallet ikke ubetydelig. Økologien tilsier at arten kan være i tilbakegang, men samtidig finnes gode og relativt trygge populasjoner i bjørkeblandet fjellgranskog. Viktigste trusler er flatehogst, plukkhogst og reduksjon i habitat og tilgang på substrat.

Det er ikke påvist plantearter eller -miljøer i bekkekløftene som er direkte avhengig av vannføringen i elva, men artsmangfoldet av kalkkrevende fjellplanter kan være følsomme for høye sommertemperaturer slik at avkjøling fra vannet i elva er viktig for overlevelsen i varme perioder. Konsekvensene av en utbygging for floraen er etter vårt syn middels negative da det er påvist prioriterte vegetasjonstyper og lavt rødlistede fjellplanter i bekkekløftene. Avbøtende tiltak vil være å slippe tilstrekkelig med minstevannføring om sommeren for å sikre fuktighet og kjøling til lokalmiljøet.

Rørtraseen på nordsiden av elva vil kreve rydding av et ca. 20 m bredt belte gjennom skogen der det er trivielle arter. Det må også hugges noe skog og fjernes bunnvegetasjon i traseen for atkomstveien og på tomte til kraftstasjonen.

Artsdatabankens artskart viser en observasjon av jerv (EN, truet) i Vassdalen på nordsiden av elva ved kote 590 i 2000. Rovdyret vandrer over store avstander og vil etter vår mening ikke bli påvirket av en utbygging.

Undersøkelsen av biologisk mangfold har bare registrert et typisk utvalg av vanlig skoglevende fuglearter. Fossefall ble ikke registrert, men den kan ha tilhold langs elva. Ellers finnes de mest vanlige småviltartene og elg i dalsida. Området har etter søkers og NVEs syn liten verdi for faunaen.

NVE mener at støy fra et kraftverk kan virke forstyrrende for fugl og vilt i anleggsfasen og driftsfasen. I byggeperioden vil vilt antagelig sky området, mens det for å unngå forstyrrelser i driftsfasen kan legges vekt på støydemping av kraftstasjonen. Konsekvensene av en utbygging for faunaen er etter vårt syn likevel små da det ikke er påvist stasjonære, rødlistede arter i tiltakets influensområde.

Ved å begrense inngrep og masseforflytning mest mulig, legge øvre del av vannveien i tunnel og tilpasse inntaksdammen til terrenget vil virkningene for floraen være begrenset. Videre må markdekket fjernes og tas vare på slik at rørtraseen og andre midlertidige anleggssteder kan tilbakeføres med stedegen vegetasjon etter byggeperioden. Revegetering av rørtraseen vil skje raskest i nedre del av lia og ta lenger tid oppe i dalsiden og ved inntaket. I tillegg må det slippes minstevannføring for å unngå uttørring av vegetasjonen i bekkekløftene og ellers langs elva og sikre næring for vanntilknyttede arter. NVE mener at dette er forhold som blir avgjørende for om det kan gis konsesjon. Ved å fastsette vilkår og følge opp anlegget ved utarbeidelse av detaljplan og i byggefasen kan dette ivaretas på en god måte.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for

naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivaretatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden for bygging av Vassdalselva kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, samt §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, jf. vannressursloven § 25. Tiltakets virkning for naturmangfoldet, særlig for bekkekløftene med de rødlistede karplantene, er et sentralt tema i denne vurderingen.

I naturmangfoldlovens § 4 om forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer står det at mangfoldet av naturtyper skal opprettholdes for å ivareta arts mangfold og økologiske prosesser som kjennetegner den enkelte naturtypen. Økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet skal ivaretas så langt det ansees rimelig.

I konsesjonsbehandlingen av Vassdalselva kraftverk er den største permanente endringen fraføring av 76 % av vannføringen på strekningen som planlegges bygd ut, og midlertidig forandring rydding av et 20 m bredt belte gjennom frodig bjørkeskog for rørtraseen og anleggsveien til tunnelpåhugget eller inntaket. Ingen natur- eller vegetasjonstype forventes å gå tapt, men Vassdalselva som et økosystem kan bli påvirket på utbyggingsstrekningen dersom det gis konsesjon. Etter vår oppfatning kan ulempene i så fall bli avbøtet gjennom vilkårene, og særlig med fastsatt, sesongtilpasset minstevannføring. Kantvegetasjonen langs elva skal så langt det er mulig bevares som levested for planter og dyr, jf. vannressursloven § 11. Rørtraseen vil vokse til forholdsvis raskt i bjørkeskogen om revegetering blir gjennomført. Hvis øvre del av vannveien legges i tunnel, reduseres inngrepet betydelig.

I naturmangfoldloven § 5 om forvaltningsmål for arter står det at artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at de skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. § 5, 1. ledd. NVEs vurdering er at truede og/eller sårbare arter bør vektlegges sterkere enn trivielle arter med livskraftige bestander. Det planlagte kraftverket kan forringe forholdene for rødlistede karplanter (NT) i bekkekløfta. Et vesentlig moment i NVEs vurdering er om de negative virkningene av utbyggingen, eventuelt med tilpasninger, kan avbøtes med tiltak.

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldlovens § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Undersøkelsen av verdi og prosjektets virkninger på biologisk mangfold og landskap fra 2006 er fokusert på kartlegging av verdifulle naturtyper og rødlistearter i området. Det er påvist tre lokaliteter av den prioritert naturtypen bekkekløft, hvorav en (hovedfossen) med verdi B – viktig og to (øvre kløft og nedre foss) med verdi C – lokalt viktig og tre lavt rødlistede arter (NT), to karplanter og en lav. Det er lokale innslag av vegetasjonstypen småbregne- og høgstaude-skog i elvekløfta på utbyggingsstrekningen, men disse er beskjedne i utforming. Etter NVEs befarig i 2009 ble søker bedt om å undersøke forholdene for anadrom fisk i elva og utrede utbyggingsalternativet med øvre del av vannveien i tunnel og justering av inntaksplassering.

NVE vurderer at det foreliggende kunnskapsgrunnlaget som er framskaffet i saken, herunder om status, utvikling og tiltakets konsekvenser for naturmangfold, er i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8.

Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 er vurdert, men får etter NVEs syn kun virkning for de to rødlistede artene av karplanter (NT) i bekkekløftene. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil inntre. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken da karplantene grynildre og grannildre får fuktighet fra smeltende snøleier i tillegg til vannføring fra elva. Etter NVEs oppfatning er det et godt kunnskapsgrunnlag i saken relatert til prosjektets størrelse.

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep. Påvirkning av økosystemet fra friluftsliv, landbruk og reindrift er etter vårt syn minimal.

På bakgrunn av de drøftinger som er gjort ovenfor så mener NVE at en utbygging av Vassdalselva med fraføring av vann på en 2050 m lang strekning kan føre til endringer av økosystemet og bortfall av kvaliteter i vassdraget over tid. Økosystemet vil etter vårt syn kunne opprettholdes med avbøtende tiltak.

Naturmangfoldloven § 11 fastslår at tiltakshaver skal dekke kostnader ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som utbyggingen kan volde, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Ved en eventuell konsesjon vil det bli gitt et sett vilkår som ivaretar dette prinsippet.

Det følger av naturmangfoldloven § 12 at det skal brukes driftmetoder og teknikk som unngår eller begrenser skader på naturmangfoldet, som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Etter NVEs oppfatning vil saksbehandlingen ivareta disse forholdene dersom forutsetningene i vannressursloven § 25 om at fordelene ved en utbygging er større enn ulempene for allmenne og private interesser er oppfylt slik at det kan gis konsesjon. Gjennom godkjenning og oppfølging av en eventuell detaljplan vil NVE påse at konsesjonæren ivaretar forholdene knyttet til Vassdalelva som økosystem med avbøtende tiltak for å sikre livsmiljøet for vannlevende og vanntilknyttede arter.

Landskap, skred og risiko

Miljøfaglig Utredning AS har i sitt notat om virkninger på landskap, friluftsliv og landbruk fra 2006 til søknaden beskrevet landskapet som typisk for regionen. Vassdalen er en hengende dal til Signaldalen som er omkranset av bratte dalsider under markante fjelltopper med alpine former. Fjelltoppene har stor inntryksstyrke. Vassdalelva og kløfta i dalsiden er lite eksponert med unntak av hovedfossen som ses godt fra gården Nymo. Øvre del av elva ligger i mer urørt landskap med tydelige spor etter terrengkjøretøy og ledegjerder for rein. Kulturlandskapet i nedre del av området preges av beitemark som er under gjengroing.

I kommunens småkraftplan fra 2008 er landskapet vurdert å ha middels verdi. Utbygging med inntak på kote 340 vil medføre synlige terrenginngrep, redusert vannføring og redusere opplevelsesverdien og gi middels negativ konsekvens for landskapet. Fylkesmannen uttaler at landskapsverdiene blir redusert inngrepet med en viss effekt på landskapsbildet nedenfor inntaket, men at elva er lite synlig ut

i Signaldalen. Ishavskysten friluftsråd uttaler at det er behov for konsekvensutredninger for bl.a. visualisering av landskapskvaliteter og sårbare fjord- og høyfjellslandskap. Grunneier Kurt-Are Nymo uttaler at bortfallet av det meste av Vassdalsfossen vil være et visuelt tap for dem som bor på Nymo, men det godtas som et bidrag til bedre elektrisitetsforsyning i området.

NVE er av den oppfatning at inngrepene vil gi tydelige sår i terrenget i anleggsperioden. Inntaksbassenget vil danne en kulp i elva og ha liten variasjon i vannstand. Utbyggingen vil kreve rydding av et ca. 20 m bredt belte for rørtraseen for legging av tilløpsrør i gravd eller sprengt grøft gjennom skogen i lia på nordsiden av elva. For de partier av anleggsveien som ikke kan følge rørgata må også hugges noe skog og fjernes bunnvegetasjon. Tilsvarende må gjøres i traseen for atkomstveien og på tomte til kraftstasjonen. Eventuelle tunnelmasser må deponeres på egnet sted eller planeres i rørtraseen. Bygging av inntak og kraftstasjon vil berøre mindre eksponerte landskapspartier sett fra fylkesveien nede i Signaldalen.

NVE mener at konsekvensene av utbyggingen for landskapet vil bli redusert dersom øvre del av vannveien legges i tunnel og at inntaket bygges veiløst ved kote 340. Da blir det bare behov for anleggsvei opp til tunnelpåhugget nede i dalsida, og den kan relativt raskt tilbakeføres til ei kjøresterk terrengstripe i den tette bjørkeskogen etter byggeperioden. Fjellkraft har skissert tre alternativer for tunnel med lengder på mellom 350 og 550 m etter NVEs sluttbefaring. Det lengste alternativet vil ha et tunnelpåhugget ved kote 275. NVE er av den oppfatning av påhugget kan flyttes ned til kote 250 der rørtraseen krysser traktorveien i dalsida. Dette vil forlenge tunnelen med mindre enn 100 m og ytterligere å dempe den negative landskapsvirkningen der det er grunnlendt lyngmark og stedvis berg i dagen.

NVE mener at fraføring av vann vil redusere inntrykket av hovedfossen i Vassdalelva, særlig på ettersommeren. Fosseløpet er relativt smalt i bekkekløfta slik at virkningen likevel blir begrenset. På den lite eksponerte og slake elvestrekningen i dalbunnen vil lokaltlig og overløp fortsatt holde vedlike vannspeilet selv om strømningshastigheten blir mindre. Vinterstid vil utbyggingsområdet og elvestrekningen være dekket av snø, og virkningen dempet til synlig lukehus ved inntaket og kraftstasjon nede i Signaldalen. En utbygging vil etter vårt syn medføre middels negative konsekvenser for landskapsopplevelsen.

Avbøtende tiltak for landskap vil etter vårt syn være å begrense inngrep og masseforflytning mest mulig, tilpasse inntaksdammen til terrenget og revegetere rørtraseen og andre midlertidige anleggssteder med stedegent markdekke etter byggeperioden. Tilbakeføring av rørtraseen vil skje raskest i nedre del av lia og ta lenger til oppe i dalsiden og ved inntaket. I tillegg må det slippes stor minstevannføring om sommeren for å bevare mest mulig av landskapsbildet til hovedfossen i Vassdalselva, som ses godt fra gården Nymo, og fra stien langs elva på deler av utbyggingsstrekningen.

Ishavskysten friluftsråd påpeker i sin uttalelse at geologi og risiko er mangelfullt utredet og at naturinngrep har forårsaket en rekke flom- og skredulykker de siste årene. Nedre del av vannveien og kraftstasjonen er planlagt bygd på løsmasser. Ved ekstreme smelte- eller nedbørintensiteter kan bratte skråninger/bekkefar bli ustabile og flomskred/masseutglidninger undergrave eller flytte tilløpsrøret. Lenger ut i Signaldalen var det nylig gått et skred i dalsiden da NVE var på sluttbefaring i 2009. For å sikre rørgata mot undergraving og utglidning må det legges stor vekt på drenering av grøfta og utførelse av tilløpsrøret dersom det gis konsesjon. Kraftstasjonen må flomsikres da den vil ligge nær elva i et relativt flatt og lavt terreng.

Kulturminner

Troms fylkeskommune har fått tilsendt høringsbrev og søknad, men ikke gitt uttalelse. Kulturretaten har opplyst at det ikke er registrert automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet og at det er lite potensial for funn av slike, jf. side 26 i søknaden. Det er Sefrak-registrerte bygninger ved de nærmeste gårdsbrukene Nymo og Vassdal, men NVE vurderer at disse blir ikke berørt av utbyggingen ettersom jordkabelen fra kraftstasjonen til 22 kV-linja vil bli lagt i god avstand fra gårdsbrukene.

Sametinget har ingen merknader til utbyggingen. Områdene er befart uten at det ble registrert automatisk fredete samiske kulturminner i de aktuelle områdene.

NVE minner om tiltakshavers meldeplikt etter kulturminneloven § 8 som pålegger tiltakshaver, eller de som utfører arbeidet for han, å melde fra til kulturvernmyndighetene dersom det under arbeidet likevel oppdages spor etter tidligere menneskelig aktivitet.

Landbruk

De to gårdsbrukene Vassdal og Nymo nær utbyggingsområdet er ikke i drift i dag, men grasproduksjonen på jordene høstes av gårdsbruk lenger nede i dalen. De har felles beiterett i utmarka. Det er ikke kjent at det går beitedyr ved Vassdalelva utenom reindriften som behandles i eget avsnitt nedenfor. Skogsdrift begrenser seg til hogst av bjørk til eget vedforbruk.

Storfjord kommune uttaler at anleggsveien opp dalsiden må bygges slik at moderne skogsdrift kan gjennomføres og at veien er en ressurs for grunneiere og andre rettighetshavere. Søker kommenterer at han kun har behov for atkomst til inntaket med terrengkjøretøy når kraftverket kommer i drift. Det er kun veien fram til kraftstasjonen som blir permanent.

NVE mener i likhet med søker at det ikke er behov for permanent vei til inntaket. Dagens uttak av skogsvirke er begrenset slik at en kjøresterk terrengstripe vil dekke behovet for atkomst hogstområdet. Tiltaket vurderes derfor av NVE til å få ubetydelige konsekvenser for landbruket, men inntekter fra ressursutnyttelsen av elva vil styrke grunnlaget for bosetting og næring for grunneierne.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Søker opplyser at vannkvaliteten i Vassdalselva sannsynligvis er god, men at elva periodevis kan være blakket av brevann. Det er ikke registrert biologiske eller kjemiske belastninger av betydning. NVE mener fraføring av 76 % av vannmengden på årsbasis kan forringe vannkvaliteten noe, særlig i tørre perioder sommer og høst når det ikke er overløp ved inntaket og det bare slippes minstevannføring. Blakking av elvevannet skjer gjerne under flom med stor bresmelting og vannføring på utbyggingsstrekningen.

I søknaden står det at en gård har vanninntak der elva svinger mot nord, dvs. ved kote 110. Grunneier Kurt-Are Nymo uttaler at gården og en utskilt eiendom har vanninntak i Vassdalelva og forutsetter at det må være tilbake nok vann i elva etter utbyggingen til å ivareta dagens og framtidig behov. Alternativt må det etableres ny vannforsyning med minst samme kapasitet og kvalitet. NVE opplyser at vannforsyning er normalt et forhold av privatrettslig karakter. Fjellkraft AS har kommentert til uttalelsen fra Nymo at vannforsyningen vil bli ivaretatt.

Det er ikke opplyst om resipientinteresser på eller ovenfor utbyggingsstrekningen, men spredt gårdsbebyggelse uten husdyrhold i øvre del av Signaldalen vil neppe endre dette etter utbyggingen. NVE vil også vise til at det ved en eventuell konsesjon vil bli fastsatt en minstevannføring som til en viss grad gjenspeiler sesongvariasjoner. Dette vil også komme resipientforholdene til gode.

Brukerinteresser

Friluftsliv og reiseliv

Ifølge notatet fra Miljøfaglig Utredning AS er det en merket tursti opp fra Signaldalen på nordsiden av elva. Stien følger delvis en gammel veg fra krigens dager og slynger seg opp lia, men preges sterkt av ferdsel med terrengsykler. Stien er også en del av en scooterløype fra Oteren via Mortensdalen, ned ved Vassdalselva, opp Stordalen, tilbake via Breidalen, Sördalen og Kitdalen. Scooterløypa brukes av lokale folk, særlig til Signaldalsvatnet. I tillegg arrangeres det turer fra Kilpisjärvi i Finland til Oteren med overnatting på Lyngskroa. Området rundt Signaldalen er blitt attraktivt for toppturer og off-pist-kjøring vinterstid.

Svenske reindriftsamer har en merkeplass på nordsiden av Vassdalselva, og merkingen er en attraksjon som trekker fotturister om sommeren. Disse tar også turer opp langs elva og innover Vassdalen og til omliggende fjelltopper. Om høsten oppsøker bærplukkere området som vurderes å ha middels verdi for friluftsliv.

Redusert vannføring i Vassdalelva vil dempe lyden og landskapsopplevelsen av elva for friluftsutøverne som oppsøker den i bekkekløftene eller ser hovedfossen fra gården Nymo. Konsekvensene av en utbygging vurderes å være små til middels store.

I kommunens småkraftplan er området vurdert å ha middels verdi. En utbygging medfører inngrep i terrenget og redusert visuell opplevelsverdi, og den omtales å få middels negativ konsekvens for friluftsliv og reiseliv. Fylkesmannen uttaler at konsekvensene for friluftsliv og andre brukerinteresser er små til middels store. Det vises til turstien opp fra Signaldalen som brukes til ferdsel med terrengsykler, og at bortfall av lyden fra elva blir den største forandringen.

Ishavskysten friluftsråd uttaler at landskapets verdi for sport, friluftsliv og naturbasert turisme må konsekvensutredes da Storfjord kommune har stor betydning for hele regionen som reisemål for friluftsturister. Toppturer har de siste fem-ti årene blitt en framtrædende og rasktvoksende frilufsaktivitet i Troms, bl.a. flere tinder innover fra Signaldalen. Utbygging frarådes om man skal legge vekt på friluftsliv og naturbasert turisme. Friluftsrådet uttaler videre at det samarbeider med Universitetet i Tromsø, Geologisk institutt, om guidede vandringer og tilrettelegging av løyper i Storfjordområdet som geopark med fokus på naturmangfold. Attraksjoner vil bli ødelagt av utbygginger. Det vises til at reiselivsplan for kommunene rundt Lyngen og kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Troms skal ferdigstilles i 2011.

NVE viser til at geologi og naturmangfold i Storfjord-området er ivaretatt bl.a. gjennom opprettelsen av Lyngsalpan landskapsvernområde der formålet er å ta vare på et av Norges mest karakteristiske fjellområder som inkluderer isbreer, morener, daler og geologiske forekomster med det biologiske mangfoldet, de kulturminner og den kulturpåvirkning som preger landskapet. Vassdragsreguleringer er forbudt innenfor verneområdet.

Storfjord som turistdestinasjon med toppturer vinterstid vil etter NVEs syn ikke bli påvirket av en utbygging av Vassdalselva. Lite tilsig i kuldeperioder vil medføre at kraftverket må stå, og hele den islagte elva vil ha naturlig vannføring. Snødekket vil skjule mye av inntaket og rørtraseen. Elva blir dessuten ikke berørt på synlig strekning fra fylkesveien i Signaldalen. Om sommeren vil opplevelsen av elva og lyden fra fossene bli svakere for de som ferdes på stien på nordsiden av elva. Kraftstasjonen vil kunne høres noe for de som ferdes langs nedre del av elva. Ved å bygge kraftstasjonen av tunge materialer og installere lydfeller i utløp og ventilasjonsåpninger, vil støyen holdes innenfor retningslinjer for bolig- og rekreasjonsområder fastsatt av myndighetene. Dette vil være forhold som NVE vil påse gjennom godkjenning og oppfølging av en deltaljplan dersom det gis konsesjon.

For bilbasert reiseliv vil inntaket og utbyggingsstrekningen ligge skjult i terrenget, vannveien i grøft og tunnel i dalsiden og kraftstasjonen plassert ute av syne i skogen ikke langt fra annen infrastruktur nær fylkesveien. NVE mener at eventuelle negative virkninger av tiltaket for friluftslivet og reiselivet kan avbøtes med å begrense inngrep og masseforflytning mest mulig, tilpasse inntaksdammen til terrenget og legge øvre del av vannveien i tunnel, samt tilbakeføre rørtraseen og andre midlertidige anleggssteder etter byggeperioden. I tillegg vil slipp av sesongtilpasset minstevannføring bevare noe av Vassdalsfossen og opplevelsen av elva for de som ferdes på stien langs elva eller oppsøker bekkekløfta. Etter noen få år vil rørtraseen være tilvokst slik at virkningene av utbygging blir vesentlig dempet.

Samiske interesser

Ishavskysten friluftsråd opplyser at Storfjorden har mange åndelige landskap med hellige fjell og offersteiner i den sjøsamiske tradisjon. Det vises til at den internasjonalt kjente, naturfilosofiske kunstneren Nils-Aslak Valkeapääs ble hedret med egen kunstnerbolig i Skibotn, "Lásságámmi" ("Svaberggammen") nede ved sjøen i 2001. Han siste bok var "Eanni, eannázan" ("Jorda, min mor") som ble utgitt rett før han døde samme år og oversatt til norsk i 2006. Friluftsrådet mener også at verdien av de gamle ferdselsveiene og fjord- og vassdragsnaturen som er omtalt i Valkeapääs og professor Just Qvigstad kjente verk om samiske tradisjoner, må utredes.

NVE vil bemerke at diktene i boka til Valkeapää bl.a. omhandler stedstilhørighet til Storfjord- og Lyngen-området samt holdninger og tidligere oppførsel fra storsamfunnets representanter overfor urbefolkningens levevis, ikke bare overfor samer, men også ellers i verden. Vi har forståelse for at en utbygging av Vassdalselva for enkelte kanskje kan føles og oppfattes som et inngrep overfor den åndelige samiske tradisjon med reindrift som kulturbærer og hvor naturen er grunnleggende og hellig. Dalen er tidligere ikke fysisk berørt av inngrep utover oppsetting av ledegjerder for rein og tydelig spor fra terrengkjøretøy som brukes i reindriften.

NVE viser til at Sametinget har befart området og ikke påvist automatisk fredete samiske kulturminner. Teltplassen som er avmerket på reindriftsforvaltningens kart, ligger om lag 350 m nord for det planlagte inntaket på kote 340. Selv om søknaden har vært kunngjort i lokalaviser, sendt på høring og ligget ute til offentlig ettersyn, har NVE ikke mottatt uttalelser fra samiske organisasjoner eller opplysninger fra personer under befaring som skulle tilsi at tiltaket vil påføre skade på åndelige, kulturelle eller tradisjonelle verdier. Vi registrerer også at samisk levesett har utviklet seg med bruk av moderne hjelpemidler som i storsamfunnet ellers.

NVE legger vekt på at Könkämä sameby fortsatt kan ha reindrift som en del av samekulturen med særskilt beskyttelse. Reindrift som næringsvirksomhet behandles nedenfor.

Reindrift

Vassdalselva (vest for Signaldalen) ligger administrativt innenfor Könkämä Sameby-Tamok/Rosta reinbeitedistrikt. Etter konvensjon mellom Norge og Sverige om grenseoverskridende reindrift, datert 07.10.2009, har Könkämä sameby rett til reinbeite i Vassdalen. I følge reindriftskartet strekker konvensjonsområdet seg over store deler av indre Troms, i hovedsak sør for Storfjord kommune.

Søknaden fra 2008 nevner at det finnes en gammel flyttveg mellom Vassdalen og Elsnedalen (i Helligskogen reinbeitedistrikt) som ikke er i bruk i dag, og at reindriftsforvaltningens kart over samisk virksomhet i Tamok-Rosta distrikt viser at østsiden av Signaldalen benyttes til vårbeite og kalvingsland. Dagen reindriftskart viser imidlertid kun at det er en oppsamlings- og merkeplass på nordsiden av Vassdalelva mellom Istinden, Polvartinden og Signalhøgda og høstbeite nordvest for

plassen. Ovenfor skoggrensa på østsiden av Signaldalen er det avmerket høstbeite i Helligskogen reinbeitedistrikt.

Reindriftsforvaltningen Troms går i utgangpunktet imot at det gis konsesjon til prosjektet da søknadens beskrivelse av reindriften i området ikke er i samsvar med uttalelsen fra Könkämä sameby. Konsekvensene for reindrift er ikke utredet, og Reindriftsforvaltningen etterlyser en regional plan for småkraftverk for å gjøre en samlet vurdering av virkningene. Etablering av småkraftverk medfører at det bygges anleggsveier som åpner opp uberørte arealer og representerer en bit-for-bit-utbygging av reinbeiteområdene. Dette fører til ulemper for reindriften.

Könkämä sameby uttaler at de bruker konvensjonsområdet i hele barmarksperioden til kalvingland og vår-, sommer- og høstbeite. Det er svært viktig at reinsdyrene ikke forstyrres. Samebyen er ikke i mot utbygging etter det NVE forstår, da de krever at samebyens medlemmer må få bruke anleggsveien som skal være stengt med bom for å unngå trafikk i området. De er særlig bekymret for framtidig hyttebygging, økt fritidsaktivitet og besøk til merkeplassen som kan medføre ulemper for reindriften. Könkämä sameby krever andel fra kraftverkets overskudd som kompensasjon for tapt beiteland, skremseffekt og merarbeid. Ved en eventuell konsesjon må lages en utbyggingsplan som tar hensyn til reindriftens behov der samebyen tas med tidlig i planprosessen for å få en oversikt over hvordan tiltaket vil påvirke reindriftsnæringen og hvor avbøtende tiltak må diskuteres sammen. Reindriftsforvaltningen opplyser at reinbeitedistrikt 19/32T Lakselvdalen/Lyngsdalen flytter forbi det aktuelle området, men distriktet uttaler at det har oppsamlingsområde og merkeplass i Vassdalen. Helligskogen reinbeitedistrikt opplyser ved sin advokat at det ikke blir berørt av prosjektet. I søknaden til Troms Kraft Nett AS om bygging av ny transformator på Hatteng og 33 kV-linje i Signaldalen, datert 10.01.2011, opplyses det at dalen er nordgrensen for området de svenske reieneierne bruker som beite, primært i juni og juli.

NVE registrerer at Reindriftsforvaltningen Troms krever utredning av konsekvensene for reindriften. Könkämä sameby mener at reindriftens behov kan ivaretas og ulemper avbøtes ved å samarbeide om en eventuell detaljplan. Vi mener at reindriftsforholdene er godt nok opplyst tatt i betraktning prosjektets størrelse, høringsuttalelsene og informasjon fra samebyens representant under befaringen.

Ifølge Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk har kalvingsland, viktige flytt- og trekkruiter og reindriftsanlegg stor verdi. NVE vurderer at virkningene for reindriften er avhengig av hvilke årstidsbeiter og funksjonsområder som berøres. Kalvingsområder og viktige flyttleier til vårbeiter er aller mest sårbare for inngrep. Simle med kalv er langt mer følsomme for forstyrrelse enn voksen okserein som kan oppholde seg nær hus og på innmark. Bygging av småkraftverk kan føre til direkte tap av beiteland på inngrepsteder, som gjerne er relativt små, og større, indirekte tap i nærliggende områder som reinen unnviker eller bruker mindre effektivt.

Utbygging av Vassdalselva kan føre til midlertidige tap av beiteareal i anleggsperioden som følge av unnvikelse, og forstyrre oppsamlingen og merkingen av rein. Permanent vei opp til inntaket kan føre til økt trafikk og forstyrrelse av reinen selv om det i dag brukes terrengkjøretøy og scooter dit. Hvis byggearbeidet legges utenom tidsrommet som reinen oppholder seg i nærområdet til det planlagte kraftverksinntaket og øvre del av vannveien legges i tunnel, dempes de negative virkningene for reindriften noe. Søker opplyser at reinsdyr beiter i anleggsområdet ved andre utbygginger og at nedgravd vannvei som revegeteres, i liten grad påvirker reindriften etter at kraftverket er kommet i drift. NVE er derfor at den oppfatning at eventuelle konsekvenser for reindriften blir akseptable når foreslåtte, avbøtende tiltak og forutsetninger knyttet til inntak, vannvei og anleggsvei legges til grunn for en eventuell konsesjon til bygging av kraftverk med inntak ved kote 340.

Som et avbøtende tiltak overfor reindriften bør inntaksdammen gjerdes inn for å unngå problemer knyttet til usikker is ved inntaket. Søker må bli enig med Könkämä sameby-Tamok Rosta reinbeitedistrikt om dette med hensyn til plassering og utforming av gjerdet hvis det er behov. Et eventuelt økonomisk tap eller utgifter reindriftnæringen får som direkte følge av anleggsarbeidet kan søkes erstattet gjennom en privatrettslig overenskomst.

Samfunnsmessige virkninger

Kraftverket vil etter den søknaden gi 7,6 GWh ny, fornybar energiproduksjon. Inntekt fra utleie av fall og grunn til kraftverket vil være positivt for grunneierne som får utnyttet disse ressursene som ligger til eiendommene. Storfjord kommune vil få skatteinntekter fra kraftverket. Søker har erfaring for at om lag 55-60 % av investeringen legges igjen lokalt slik at næringslivet får økt aktivitet i anleggsperioden. I tillegg vil det være behov for tilsyn når kraftverket kommer i drift, og dette utføres gjerne av grunneiere eller andre lokale personer som får tilleggsinntekt. NVE legger vekt på at kraftverket blir bygget i tråd med kommunens småkraftplan og vedtak om tilråding av konsesjon og sentrale, politiske føringer om å skaffe ny, miljøvennlig energi.

Konsekvenser av kraftlinjer

En om lag 600 m lang jordkabel fra kraftstasjonen til 22 kV-linja må krysse fylkesveien i Signaldalen og vil etter NVEs syn ikke medføre negative virkninger. Nærføring og kryssing av veien forutsetter tillatelse fra Statens vegvesen.

Samlet belastning

Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Dette kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven (Ot.prp. nr. 39, 1998-99, s. 105) og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk (2007). Selv om hvert enkelt utbyggingsprosjekt i mange tilfeller kan ha relativt små eller begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, så kan de samlede konsekvensene av flere slike prosjekter innen samme område få store og utilsiktede konsekvenser. Metoder for vurdering av sumvirkninger av flere tiltak innen et definert geografisk område er svakt utviklet. Ved vurdering av de enkeltvis prosjektene forsøker NVE likevel å se disse i sammenheng. Det er ikke utarbeidet regional plan for småkraft i Troms fylke. Retningslinjene som Olje- og energidepartementet har gitt til bruk for utarbeidelse av slike planer ligger likevel til grunn for NVEs behandling av konsesjonssøknader om små kraftverk.

Storfjord kommune har et stort potensial for småkraftverk og har laget en plan der 33 prosjekter med samlet produksjon på 385 GWh er tematisk verdi- og konsekvensvurdert og deretter kategorisert etter miljøkonfliktgrad. I forbindelse med småkraftplanen ble det gjort en kort delutredning for reiseliv, friluftsliv og landskap og vurdert samfunnsmessige ringvirkninger i kommunen. Etter vårt syn har konsesjonsbehandlingen av småkraftverk så langt tatt hensyn til sårbare fjord- og høyfjellslandskap i Storfjord kommune ved at inntak er flyttet fra snaufjellet ned i bjørkeskogen og kraftstasjoner plassert slik at elvene fortsatt i stor grad har naturlig vannføring på utbyggingsstrekningene sett fra hovedveiene og fjorden. Rørgatene vil være midlertidige sår i terrenget sommerstid som etter hvert gror igjen selv om de kan ta noen år. Redusert vannføring i enkelte mindre eksponerte fosser og på fiskeførende strekninger er avbøtet med slipp av stor minstevannføring om sommeren. Om vinteren er tilsiget for lavt slik at kraftverkene må stå, og elvene har da naturlig vannføring. Inngrepstedene er dekket av snø slik at friluftsliv og turisme med topturer i området rundt Signaldalen vinterstid ikke vil bli påvirket.

Utover det som her er nevnt ovenfor kan ikke NVE se at tiltaket vil øke samlet belastning for allmenne interesser som strekker seg ut over det som er vurdert spesielt for denne saken.

NVE registrerer at reindriftsnæringen i Storfjord kommune nå opplever søknader om kraftutbygging med mange nye småkraftverk, opprustning og utvidelse av eksisterende kraftanlegg i Skibotndalen og ny 420 kV-linje Balsfjord-Hammerfest som en trussel mot næringen. NVE holdt møte i Kautokeino 03.03.2009 med representanter fra flere reinbeitedistrikter der flere søknader om bygging av småkraftverk ble presentert og kommentert.

Erfaringer fra andre reinbeitedistrikt er at utbygging av infrastruktur i lavereliggende, tidligere beiteområder de siste tiårene har resultert i at fjellpartiene er blitt stadig viktigere beitearealer der reinen kan oppholde seg uforstyrret. De ytre, perifere delene av reinbeitedistriktet kan i framtiden også få langt større betydning for reindriften enn geografisk beliggenhet skulle tilsi. Utbygginger med nye, permanente veier, og særlig opp på fjellet med økt trafikk og forstyrrelser, kan ha betydelige negative effekter for reinens bruk av området. Dette er forhold som NVE vektlegger i våre vurderinger.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 7,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

NVE mener videre at fordelene ved den justerte utbyggingsplanen er at den gir økt lokal næringsutvikling og inntekter til grunneiere og søker. Kraftverket vil også gi noe økte skatteinntekter til Storfjord kommune.

NVE registrerer at bygging av inntak, fraføring av om lag 76 % av vannføringen på årsbasis og rydding av et 20 m bredt belte gjennom frodig bjørkeskog for rørtrasé og anleggsvei i et nesten urørt terreng kan være konfliktfylt. Kraftstasjon med atkomstvei vil ligge nær fylkesveien i Signaldalen og i liten grad få negative virkninger for landskapet. Ingen verdifulle natur- eller vegetasjonstyper forventes å gå tapt, men Vassdalselva som et økosystem kan bli påvirket dersom det gis konsesjon.

Storfjord er en populær destinasjon for naturbasert turisme med toppturer. Scooterløya som passerer influensområde og stien/traktorveien opp dalsiden brukes av lokalbefolkningen og turister. En utbygging vil etter vårt syn forringe naturmangfold, landskap, friluftsliv og reiseliv noe. Dersom inntaket bygges ved kote 340, øvre del av vannveien legges i tunnel med påhugg ved kote 250, kraftstasjonen støydempes, midlertidige inngrepsteder revegeteres etter anleggsperioden og sesongtilpasset minstevannføring slippes forbi inntaket vil virkningene av prosjektet etter NVEs oppfatning være akseptable.

NVE mener at utbygging med inntak ved kote 340 og øvre del av vannveien i tunnel vil dempe konflikten med landskapet og reindriften i forhold til det opprinnelige hovedalternativet selv om tiltaket vil redusere noe av de villmarkspregete og inngrepsfrie arealene som økende grad får større betydning for reindriften. Vi er av den oppfatning at anleggsarbeidet kan planlegges i samråd med Könkämä sameby-Tamok/Rosta reinbeitedistrikt og reinbeitedistrikt 19/32T Lakselvdalen/Lyngsdalen slik at byggeaktiviteten begrenses i den tiden flytting, oppsamling og merking av reinen foregår i området. Dersom rørtraseen og anleggsveien revegeteres/tilbakeføres med en kjøresterk terrengstripe,

vil den dekke utbyggers behov for atkomst til inntaket når kraftverket kommer i drift. Den kan også brukes av grunneierne til uttak av skogsvirke. NVE legger større vekt på behovet for minst mulig forstyrrelse av reinen enn bygging av en permanent vei til inntaket for moderne skogsdrift langs rørgata slik kommunen krever.

NVE har i konsesjonsbehandlingen lagt stor vekt på å redusere ulempene for allmenne interesser og reindriften. Med de foreslåtte, avbøtende tiltakene vil fordelene ved utbyggingen etter vårt syn større enn ulempene slik at det kan gis konsesjon.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Fjellkraft Produksjon AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Vassdalselva kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Nordkraft AS har søkt om anleggskonsesjon og framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer en 600 m lang 22 kV jordkabel til eksisterende linjenett. Normalt bygges en slik linje som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket etter vannressursloven. Storfjord kommune har vist til et tilleggsvedtak til småkraftplanen at utbygging må ses i sammenheng med forsterkning av eksisterende linjenett.

Innenfor sin områdekonsesjon skal netteier fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Dersom Fjellkraft Produksjon AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Norsk Systemplan og Enøk AS (NORSEC) har laget en rapport, datert 15.05.2009 (oppdatert fra 2007), hvor de vurderte kapasiteten i distribusjonsnettet og alternativ for tilknytning av nye småkraftprosjekter i Storfjord kommune. Av 33 kjente prosjekter ligger 8 i Signaldalen, og 5 av disse er til behandling i NVE eller under planlegging.

Troms Kraft Nett AS er områdekonsesjonær og har sendt søknad til NVE om konsesjon for bygging av ny transformatorstasjon ved Hatteng med transformering 132/33/22 kV, 80 MVA og 19,5 km 33 kV kabelnett i Signaldalen. Søknaden omfatter også 12 nettstasjoner og 5 koblingsstasjoner. Det er ikke plass i eksisterende distribusjonsnett til å ta i mot ny produksjon. Vassdalselva kraftverk må altså tilknyttes en ny produksjonsradial fra Hatteng transformatorstasjon sammen med de andre planlagte kraftverkene Mannfjell, Kortelva, Paras og Stordalen i Signaldalen.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver

har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	0,547
Alminnelig lavvannføring	l/s	34
5-persentil sommer	l/s	52
5-persentil vinter	l/s	28
Største slukeevne	m ³ /s	2,00
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	367
Minste slukeevne	l/s	100

Søker foreslår å slippe en minstevannføring på 40 l/s kun om sommeren, dvs. i perioden 1. mai til 30. september. Kommunen mener at minstevannføringen må ligge over alminnelig lavvannføring i juli og august. Fylkesmannen anbefaler en vannføring klart over alminnelig lavvannføring i juli og august og et visst vannslipp også tidligere på sommeren og om høsten i tråd med rådet fra Miljøfaglig Utvikling AS som utførte undersøkelsen av biologisk mangfold. Grunneier Kurt-Are Nymo krever at det beholdes en vannføring ved inntaket i elva som er tilstrekkelig for dagens og framtidens behov til gården og den utskilte eiendommen.

Etter vårt syn er søkers forlag til vannslipp for lite til å ivareta biologisk mangfold i bekkekløftene og avbøte ulemper for friluftsliv og landskapsopplevelse av elva om sommeren. Kommunens og Fylkesmannens anbefalinger vil gi noe større restvannføring, men NVE vurderer at den ikke er tilstrekkelig til å avbøte ulemper for allmenne interesser. NVE vurderer at det må slippes minstevannføring hele året selv om behovet er mindre om vinteren. Vi er også av den oppfatning at vannslippet må være vesentlig større om sommeren enn om vinteren slik at noe av årsvariasjonen blir gjenspeilet i restvannføringen. I tillegg til minstevannføring og overløp vil lokaltilsiget øke vannføringen noe nedover utbyggingsstrekningen. Vannføringskurvene viser at snøsmeltingen starter seint i det arktiske nedbørfeltet slik at behovet for minstevannføring for de vanntilknyttede artene er lite i mai måned. Om sommeren vil det være hyppig og stort overløp ved inntaket til kraftverket slik at landskapsbildet med hovedfossen i Vassdalelva i perioder fortsatt vil være til stede.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 100 l/s i tiden 1. juni til 30. september og 20 l/s resten av året. I forhold til justert søknad vil dette gi en redusert produksjon på 0,2 GWh/år, basert på omregnet energiekvivalent. Samlet produksjon vil da bli på 7,4 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, [og magasinet er på laveste tillatte vannstand,] skal hele tilsiget slippes forbi.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi viser til våre merknader foran under avsnittet forholdet til energiloven. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger: [Slett det som ikke passer.]

Inntak (kote)	340 moh.
Kraftstasjon (kote)	87 moh.
Valg av alternativ	Justert plassering av inntak og øvre del av vannvei i tunnel
Største slukeevne	2,00 m ³ /s
Minste slukeevne	0,10 m ³ /s
Vannvei	Helt nedgravd opp til kote 250. Tunnel derfra opp til inntaket
Vei	Inntakt skal bygges veiløst. Midlertidig anleggsvei til tunnelpåhugg skal tilbakeføres til kjøresterkt terreng. Permanent atkomstvei bygges til kraftstasjonen
Avbøtende tiltak	Midlertidige anleggsteder skal tilbakeføres og revegeteres med stedegent markdekke.
Annet	Kraftstasjonen skal støydempes med lydfeller i utløp og ventilasjonsåpninger.

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Narvik og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Vannveien skal legges i tunnel fra inntaket ned til kote 250. Derfra skal rørgaten skal graves ned på hele strekningen ned til kraftstasjonen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra Sametinget kommer inn under dette vilkåret. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varslings av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

Forvaltningsloven/saksbehandling

Ishavskysten friluftsråd og Reindriftsforvaltningen Troms uttaler at flere småkraftsøknader i Storfjord er for dårlig utredet og at det mangler dokumentasjon. Dette gir etter deres oppfatning utilstrekkelig beslutningsunderlag.

NVE opplyser at prosjektet i Vassdalselva ligger under grensen for konsekvensutredninger slik det er bestemt i forskrift med hjemmel i plan- og bygningsloven. Vi viser til at det i kommunens småkraftplan er gjort en delutredning på reiseliv, friluftsliv og landskap med vurdering av miljøkonflikter for 33 prosjekter og samfunnsmessige ringvirkninger i kommunen. I konsesjonsbehandlingen har NVE lagt til grunn vannressursloven § 23 som sier at vassdragsmyndigheten kan bestemme at søker skal foreta eller bekoste undersøkelser som trengs for å klarlegge fordeler eller ulemper av tiltaket og lagt vekt på å få utredet et alternativ med annen plassering av inntaket og utførelse av vannvei enn i søknaden. Fjellkraft AS har utredet forholdene for biologisk mangfold, landskap, friluftsliv, landbruk, fisk og justert utbyggingsalternativ med øvre del av vannveien i tunnel opp til inntak ved kote 340. Med søknad, utredninger, høringsuttalelser, kommentarer og muntlig informasjon mottatt under møtet i Kautokeino og sluttbefaringen er saken etter vårt syn tilstrekkelig opplyst til at det kan fattes vedtak, jf. forvaltningsloven § 17.

Fylkesvise/interkommunale planer

Ifølge Ishavskysten friluftsråd pågår det tre prosesser i Storfjord som skal være ferdigstilt i løpet av 2011: Kystsoneplan og reiselivsplan, begge for kommunene rundt Lyngen, og kartlegging og verdivurdering av friluftsområder i Troms. Friluftsrådet ber NVE avslå søknadene eller utsette behandlingen til det foreligger et bedre beslutningsunderlag. Storfjord kommune har ikke nevnt disse planprosessene i sine uttalelser. Når planene blir vedtatt, vil de være retningsgivende for hvordan kommunene skal forholde seg til nye tiltak.

Det er ikke laget egen regional plan for småkraftverk i Troms, noe reindriftsforvaltningen etterlyser. NVE viser til at vi har fulgt Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk i vår saksbehandling. Før vi startet sluttbehandlingen av søknaden for Vassdalselva kraftverk, avvartet vi småkraftplanen til Storfjord kommune som ble vedtatt i 2009. Kommune har småkraftplanen nå under

rullering og henstiller til NVE om å avvente saksbehandlingen til ny plan er vedtatt. NVE mener at søker har krav på å få søknaden fra 2008 behandlet innen rimelig tid og at ytterligere forsinkelse er uakseptabel.

Plan og bygningsloven

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi tillatelse med vilkår etter forurensningsloven.

Veiloven

Avkjørsel fra fylkesveien i Signaldalen til kraftstasjonen og tillatelse til kryssing/nærføring av jordkabel må være godkjent av Statens vegvesen før byggestart.

Privatrettslige forhold

Könkämä sameby har krevd kompensasjon i form av andel fra kraftverkets overskudd for negativ påvirkning for reindriften og merarbeid. Et eventuelt økonomisk tap eller utgifter reindriftsnæringen får som direkte følge av anleggsarbeidet kan søkes erstattet gjennom en privatrettslig overenskomst.

Kurt-Are Nymo, gnr/bnr 54/37, opplyser at gården og en utskilt eiendom har vanninntak i Vassdalelva og forutsetter at det må være tilbake nok vann i elva etter utbyggingen til å ivareta dagens og framtidig behov. Alternativt må det etableres ny vannforsyning med minst samme kapasitet og kvalitet. NVE opplyser at vannforsyning er normalt et forhold av privatrettslig karakter. Fjellkraft AS har kommentert at vannforsyningen vil bli ivaretatt.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyten av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.